

บทที่ 12

ข้อเสนอแนวทางการวิจัยและพัฒนา และ การออกแบบแผนงานวิจัยสำหรับการท่องเที่ยวไทย

เมื่อเกิดปัญหาการระบาดของโควิด-19 ในปี พ.ศ. 2562 ปรากฏว่าเศรษฐกิจของภาคท่องเที่ยวทั่วโลกถึงกับหยุดชะงัก ภาคท่องเที่ยวของไทยนั้นได้รับผลกระทบกระท่อนมากที่สุด ในบรรดาภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในประเทศ และในบรรดาประเทศที่เป็นประเทศท่องเที่ยวสำคัญของโลก ประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบกระท่อนมากที่สุดเพราะเป็นประเทศที่พึ่งพาการนักท่องเที่ยวต่างชาติมากที่สุด

นอกจากโควิด-19 จะเผยให้เห็นถึงความเปราะบาง และความเสี่ยงที่เคยซ่อนอยู่ภายใต้การเจริญเติบโตและรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งดูเหมือนจะเพิ่มพูนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งทำให้เกิดการหยุดชะงักของกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างฉับพลันและยังเผยให้เห็นถึงโอกาสของการฟื้นตัวของธรรมชาติอันสวยงามกลับมาคืนมา

แล้วโลกและภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทยจะเดินหน้าต่อไปได้อย่างไร?

นายชวบ ผู้ก่อตั้งและประธานบริหารสภาเศรษฐกิจโลก (WEF) เห็นว่าในการรับมือกับโควิด-19 นั้น โลกจะต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่ที่เรียกว่า The Great Reset ซึ่งต้องมีการทบทวนและปรับความสำคัญและความสัมพันธ์ครั้งใหม่ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่ทำลายความยั่งยืนของระบบนิเวศ (Schwab และ Malleret 2020)

ที่ผ่านมาประเทศไทยพัฒนาการท่องเที่ยวแบบปล่อยให้ตีมันด้นหน้าไปก่อนซัพพลาย (บทที่ 2) รัฐมองการท่องเที่ยวแต่ด้านเดียวคือ มองการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ที่มีต้นทุนต่ำ เนื่องจากอาศัยทุนธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เคยมี ส่วนภาคเอกชนก็ทุ่มทุนอย่างเต็มที่โดยไม่ได้พิจารณาความเสี่ยงอย่างถ่องแท้ แทบจะกล่าวได้ว่า ภาคราชการและส่วนอื่น ๆ นั้นไม่เคยวางแผนรับมือการล่มละลายของภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) ในขนาดนี้มาก่อน เพราะนโยบายด้านการท่องเที่ยวของไทยที่เน้นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นหรือเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น แต่ขาดยุทธศาสตร์ที่จะมารองรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้จากสถานการณ์ไม่คาดฝัน และไม่ได้มีระบบ Safety Net รองรับบุคลากรท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ รวมทั้งนโยบายท่องเที่ยวก็ไม่เคยคิดถึงต้นทุนทางสังคมที่คนไทยผู้เสียภาษีต้องจ่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวก่อนโควิด-19 เช่น การรักษาความปลอดภัย และสุขอนามัยและเมืองรองไม่สามารถขยายและพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

วิกฤติการณ์การท่องเที่ยวทั่วโลกทำให้เกิดคำถามใหม่่ว่าประเทศไทยจะต้องตั้งหลักใหม่ (Reset) กันอย่างไร โควิด-19 อันเป็นเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่เกิดขึ้นนี้กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการหาทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะไม่ทำให้เกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเดิม การวิจัยและพัฒนาจึงเป็นกลไกการสร้างทางเลือกและนวัตกรรมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่มั่นคงและยั่งยืน

12.1 แนวโน้มสำคัญใน 5 ปีข้างหน้า

เนื่องจากกรอบเวลาของการทำแผนงานวิจัยและพัฒนาท่องเที่ยวคือ 5 ปี แนวโน้มสำคัญที่เป็นเมกะเทรนด์ของโลกย่อมส่งผลต่อเนื่องมายังประเทศไทยด้วยเช่นกัน ดังนั้น ที่มวิจัยจึงใช้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่ใช้ประกอบการวางยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวของประเทศไทยในบทที่ผ่านมาและถอดออกมาเป็นกลยุทธ์ด้านการวิจัยและพัฒนาท่องเที่ยวเชิงระบบ แนวโน้มที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่

1) การท่องเที่ยวมีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากขึ้นทั้งในเชิงพื้นที่ เวลา และพฤติกรรม(Diversity and flexibility) แนวโน้มนี้เกิดมาก่อนสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงบริการและข้อมูลจำนวนมากเพื่อใช้ในการวางแผนท่องเที่ยว และสามารถดำเนินการด้วยตัวเองได้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับคนรุ่นใหม่มีค่านิยมให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระและความยืดหยุ่นในการดำรงชีวิต ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกการเดินทางท่องเที่ยวที่ยืดหยุ่น และเน้นการค้นหาประสบการณ์และวิถีชีวิตท้องถิ่นมากขึ้นทั้งในเชิงเวลา พื้นที่ และพฤติกรรม การท่องเที่ยวจะมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็กมากขึ้น ซึ่งแนวโน้มนี้ก็ได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทยโดยจำนวนนักท่องเที่ยวประเภทอิสระเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

2) การท่องเที่ยวจะเห็นความรับผิดชอบต่อและมุ่งหวังความยั่งยืนมากขึ้น (Responsible and sustainable) ซึ่งเป็นกระแสธรรมชาติ อีกทั้งการระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงักส่งผลให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมฟื้นตัวกลับมา ทำให้มนุษย์เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องหันมาตั้งหลักใหม่ให้มีกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แม้แต่ในประเทศไทยเอง รัฐก็มีแนวโน้มที่เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

3) การใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์และการใช้บริการแพลตฟอร์มในการท่องเที่ยวมากขึ้น การระบาดของโควิด-19 ทำให้การสื่อสารออนไลน์มีความสำคัญมากขึ้นและทำให้ข้อมูลกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการแข่งขันเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการทั้งก่อน ระหว่างการเดินทาง และหลังการท่องเที่ยว ทั้งยังมีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันในสังคมออนไลน์ด้วย

4) เศรษฐกิจดิจิทัลการเข้ามาของเทคโนโลยีซึ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดการเชื่อมต่อแบบไร้สัมผัส เช่นเกิด เศรษฐกิจไร้เงินสด (Cashless economy) เศรษฐกิจไร้สัมผัส (Touchless economy) เกิดการหลอมรวมของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เคยแยกออกจากกันเป็นเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing economy) เศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญและที่มาของความมั่นคงของเศรษฐกิจท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในอนาคต

5) ความปลอดภัยทางไซเบอร์สำคัญมากขึ้น (Cyber security) เนื่องจากกิจกรรมทางท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงกับฐานเศรษฐกิจดิจิทัลมากขึ้นจึงทำให้ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์มากขึ้น เช่น การโจมตีออนไลน์ เพื่อขโมยข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ การเรียกค่าไถ่ข้อมูล และการก่อการร้ายทางไซเบอร์ เป็นต้น

6) ความสำคัญของคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินจะเป็นเงื่อนไขที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญมากขึ้น สำหรับประเทศไทย มลพิษทางอากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลักจะเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวพิจารณามากขึ้น

7) ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) แม้การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของโลกจะเป็นเรื่องระยะยาว แต่ในระยะสั้นก็จะเกิดความแปรปรวนทางภูมิอากาศมากขึ้นซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางและการท่องเที่ยว อาจมีปัญหาจากความรุนแรงของการเกิดอุทกภัย เป็นต้น

8) ในด้านอุปสงค์หรือความต้องการ แนวโน้มใหญ่ต่อเนื้อจะเป็นการเข้ามาของนักท่องเที่ยวในเอเชียจากประเทศจีนและอินเดีย เนื่องจากในกลุ่มนี้จะมีนักท่องเที่ยวหน้าใหม่จำนวนมาก คาดการณ์ว่าหลังการระบาดของโควิด-19 สงบลง การท่องเที่ยวแบบมวลชนจากประเทศเหล่านี้จะยังมีอยู่ และยังมีความต้องการมาก แต่ในระยะยาวนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ของประเทศเหล่านี้ก็มีแนวโน้มที่จะท่องเที่ยวเป็นอิสระมากขึ้น ธุรกิจเดิมๆ แบบท่องเที่ยวมวลชนจะค่อยๆ คลายความสำคัญลง

12.2 การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวระดับประเทศกับกลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาท่องเที่ยวเชิงระบบ

ในบทที่ 10 ได้เสนอยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยตั้งหลักใหม่ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวทั้งระบบทั้งในช่วงที่มี โควิด-19 และหลังจากที่ โควิด-19 สงบลง แต่ยุทธศาสตร์เร่งด่วนและระยะสั้นเกือบทั้งหมดจะเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ซึ่งจะไม่นำมาพิจารณาในบทนี้เนื่องจากบทนี้จะเน้นภารกิจที่เชื่อมโยงกับระบบวิจัย แผนงานการวิจัยจะให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ระยะสั้นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการข้อมูล และยุทธศาสตร์ระยะยาวที่เกี่ยวกับการวิจัย

กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงระบบ ที่จะเสนอต่อไปนี้จะถอดจากยุทธศาสตร์ของประเทศในบทที่ 10 และมีความเชื่อมโยงกันตามที่แสดงในตารางที่ 12.1

ตารางที่ 12.1 สรุปแผนกลยุทธ์ระยะสั้นและระยะปานกลางเพื่อการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่า ความมั่นคง และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ท่องเที่ยว/ แนวทาง	กลยุทธ์วิจัยและพัฒนา/ แผนงาน
1. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย (Restructure) ประกอบด้วย 6 แนวทาง	1. Restructure: การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย ประกอบด้วย 4 แผนงาน
■ แนวทางเพิ่มความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย (Diversification)	■ แผนงานที่ 1 การเพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย
■ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพของระบบท่องเที่ยวไทยโดยยกระดับเศรษฐกิจดิจิทัลและแรงงาน	■ แผนงานที่ 2 การส่งเสริมนวัตกรรมและประสิทธิภาพด้านดิจิทัล และเทคโนโลยีอื่น ๆ ในการยกระดับการท่องเที่ยวทั้งระบบ
■ แนวทางยกระดับไทยเป็นผู้นำด้านมาตรฐานโลกด้านการท่องเที่ยว (Strategic standardization)	■ แผนงานที่ 3 การยกระดับมาตรฐานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตารางที่ 12.1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ท่องเที่ยว/ แนวทาง	กลยุทธ์วิจัยและพัฒนา/ แผนงาน
▪ แนวทางการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันหลังโควิด-19	▪ แผนงานที่ 4 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังโควิด-19 ▪ แผนงานที่ 5 การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
▪ แนวทางพัฒนาและปรับปรุงแบรนด์ด้านการท่องเที่ยวของไทย (Branding)	
▪ แนวทางการทูตการท่องเที่ยว (Tourism diplomacy)	
2. ยุทธศาสตร์กระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เป็นธรรมมากขึ้น (Redistribute) ประกอบด้วย 4 แนวทาง	2. Redistribute: ขยายและกระจายฐานการผลิตและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้หลากหลาย ทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้น ประกอบด้วย 2 แผนงาน
▪ แนวทางการฟื้นฟูบูรณะระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว (Restore)	▪ แผนงานที่ 6 BCG in Action เพื่อการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อและยั่งยืน
▪ ธรรมาภิบาลในอุตสาหกรรม (Industry governance)	▪ แผนงานที่ 7 นโยบายสาธารณะการกระจายอำนาจ ธรรมาภิบาล และมาตรการทางการคลัง
▪ แนวทางกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Decentralization)	
▪ แนวทางสร้างพลังในการต่อรองของผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่น (Empowerment)	

12.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศแนวหน้าด้านการท่องเที่ยว แต่การวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่รัฐลงทุนไปหลายพันล้านในทศวรรษที่ผ่านมา ยังจำกัดขอบเขตอยู่ในประเด็นที่แคบและสัมผัสเพียงพื้นผิว ตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงในโลกและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ขาดการมองภาพเชิงระบบรวมทั้งภาพใหญ่ในขนาดของเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นฐานรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล และมีความยั่งยืน

12.3.1 ข้อเสนอพื้นฐานสำหรับการจัดโครงสร้างด้านงานวิจัยท่องเที่ยว

1) เลือกลงทุนใหญ่ด้านนโยบายสาธารณะและโจทย์สหวิทยาการที่ทำหายและที่ต้องการงานวิจัยขนาดใหญ่ เช่น การออกแบบเมืองท่องเที่ยว และมีนักวิจัยหลายรุ่นทำร่วมกันในทำนองเดียวกับทุนเมธีวิจัยอาวุโส และเป็นงานที่ทำให้มีการระดมสมองร่วมกันก่อนยื่นข้อเสนอโครงการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้คำปรึกษาหรือเชื้อเชิญนักวิจัยอาวุโสมาจากศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น ผังเมือง การวิจัยด้านศิลปะประยุกต์ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การใช้ Design Thinking และการประยุกต์ใช้ Virtual Technology เพื่อการท่องเที่ยว (ในการออกแบบพิพิธภัณฑ์กลางคืนแบบสร้างสรรค์ ฯลฯ ขยายเวลาวิจัยและให้ทุนสำหรับโครงการต่อเนื่องเป็น 3 ปี และให้มีเงื่อนไขผลงานต้องมีการตีพิมพ์ระดับนานาชาติในปีที่ 3 เพื่อยกระดับคุณภาพงานวิจัย

2) สกสว. ควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งให้สำนักงานสถิติแห่งชาติหรือ GBDI เป็นผู้เก็บข้อมูลเพื่อจัดทำเป็น Data lake ด้านการท่องเที่ยวโดยมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้แนะนำ เพื่อบูรณาการเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ในระดับอุตสาหกรรมที่ตอบโจทย์และอ้างอิงได้ในระดับประเทศ รวมทั้งฐานข้อมูลขนาดใหญ่จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ข้อมูลการเงิน/ ATM ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยถือไว้ หรือมีงบประมาณพอที่จะไปซื้อข้อมูล Big Data หรือขออนุเคราะห์ข้อมูลจากบริษัทเอกชน เช่น King Power มาวิเคราะห์แบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

3) เนื่องจาก บพข. มุ่งเป้าด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในขณะที่ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญจึงควรมีหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติเป็นผู้สนับสนุนโครงการในด้านนโยบายสาธารณะและงานวิจัยเชิงระบบมากขึ้น เช่น การประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจในภาพรวมและสังคมสิ่งแวดล้อม การจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ Carrying capacity การจัดการเมืองท่องเที่ยวให้เป็นเมืองสุขภาวะ การจัดการเมืองท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การคิดค่าภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ อบอุ่น. มีค่าใช้จ่ายในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการสนับสนุนการจัดทำแผนให้เมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแบบพหุวิทยาการ ให้ถึงพร้อมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุนทรียภาพ จนถึงทุกวันนี้ยังไม่ม้งานวิจัยในลักษณะนี้แต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่มีความจำเป็น เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ติดตาม และปรับปรุงนโยบายและเพื่อวางฐานอนาคต

4) หน่วยงานวิจัยทุกหน่วยควรมีการจัดสรรงบวิจัยเพื่อตอบปัญหาวิกฤตและปัญหาเร่งด่วน

12.3.2 แผนที่น่าสนใจการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว

1) กลุ่มการวิจัยที่ควรทำในระยะเร่งด่วน

ประกอบด้วยงานวิจัยที่ตอบโจทย์เร่งด่วนหรือที่เป็นโจทย์สำคัญที่อาจใช้ระยะเวลายาวพอสมควรกว่าจะเกิดผลลัพธ์ งานวิจัยและการจัดการความรู้ในกลุ่มนี้ ได้แก่

1.1) สรุปลงและถอดองค์ความรู้ด้านการอยู่รอดภายใต้วิกฤตโรคระบาดเป็นคู่มือในการบริหารจัดการสุขอนามัยสำหรับการท่องเที่ยว การให้ความช่วยเหลือรัฐและความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งความร่วมมือระหว่างรัฐกับโรงแรมและโรงพยาบาลเอกชน

1.2) คนไทยเข้าสู่กระแสสังคมไร้เงินสดเร็วขึ้น เนื่องจากมาตรการสนับสนุนของรัฐในโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” และโครงการ “คนละครึ่ง” สมควรที่จะเอาข้อมูล Big data จากแอปพลิเคชันเหล่านี้มาวิเคราะห์ลักษณะของการใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค การใช้จ่ายและการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไทยมากขึ้น เพื่อที่จะสนับสนุนการใช้จ่าย ด้านท่องเที่ยวในประเทศและด้านการวางนโยบายการคลังในการกระตุ้นเศรษฐกิจ

1.3) บูรณาการต่อยอดข้อมูลการเข้าร่วมโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” “คนละครึ่ง” “ชิม ช้อป ใช้” และแอป “เป่าตัง” เพื่อสร้างเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลที่รวมบริการ e-Commerce ท่องเที่ยวทุกประเภทอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งในขณะนี้นักท่องเที่ยวใช้แอปพลิเคชันของต่างประเทศเป็นหลัก

พัฒนาพื้นที่แบ่งปันความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในช่องทางออนไลน์ พิจารณาระดับและต่อยอด “หมอชนะ” หรือ “ไทยชนะ” ให้เป็นแพลตฟอร์มที่ติดต่อและบริการนักท่องเที่ยวแบบออนไลน์ไร้รอยต่อ ตั้งแต่การดูแลตัวเองให้ปลอดภัย การติดต่อกับตำรวจ สถานพยาบาล การเข้าถึงสถานทูตและข่าวสารราชการโดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติระดับเมือง ซึ่งต้องเป็นภาษาสากลให้นักท่องเที่ยวเพื่อติดตามนักท่องเที่ยวได้แบบไร้รอยต่อ พิจารณาช่องทางกรรเรียน O2O ออนไลน์และออฟไลน์ คือสามารถส่งข้อร้องเรียนออนไลน์โดยให้มีเจ้าหน้าที่ช่วยแก้ไขข้อร้องเรียนทางออฟไลน์ด้วย

1.4) ศึกษาสถานภาพของแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเมินจำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตำแหน่งงานและทักษะ เพื่อออกแบบนวัตกรรมที่ลดการใช้แรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หานวัตกรรมออกแบบ การผลิตและใช้เทคโนโลยีโลจิสติกส์เพื่อลดแรงงานต่างด้าว ทั้งในภาคท่องเที่ยวและภาคเศรษฐกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น วิธีการจัดการการซื้อขายในตลาด (สด) แบบไร้สัมผัส (Touchless)

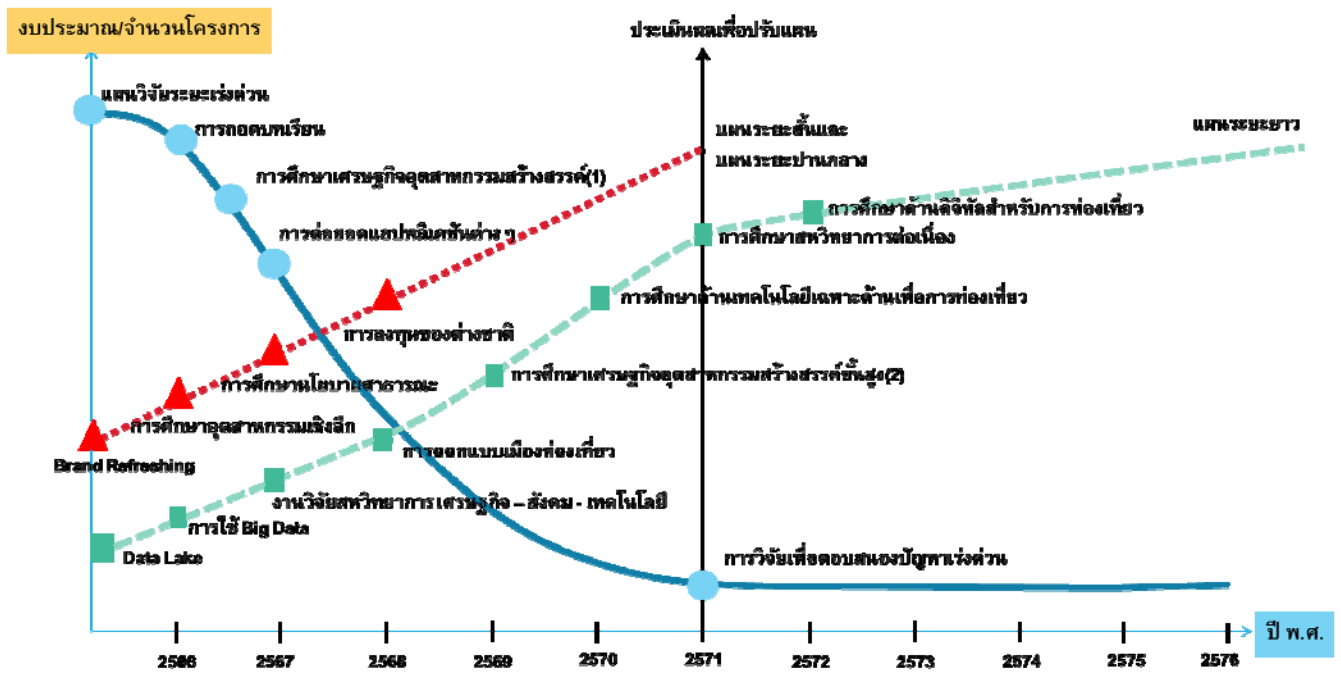
1.5) เริ่มต้นสนับสนุนงานวิจัยสหวิทยาการ ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีและมาตรฐานเป็นแผนระยะยาว โดยระดมนักวิทยาศาสตร์และนักเทคโนโลยีเข้ามาวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการเดินทางให้เป็นระบบไร้สัมผัส (Touchless) ในอุตสาหกรรมและลดการใช้แรงงานไร้ทักษะ นำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมาเป็นส่วนประกอบของการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่เข้าเมือง เช่น เทคโนโลยีไร้สัมผัส เทคโนโลยีไบโอเมตริก การใช้หุ่นยนต์บริการ การนำเทคโนโลยีการสร้างโลกจำลองในรูปแบบดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็น VR AR หรือ MR มาสร้างประสบการณ์ที่มีมูลค่าสูง ส่งเสริมนวัตกรรมบริการที่ไม่ใช้เงินสด (Cashless) พัฒนานวัตกรรมระบบจัดการทำความสะอาดและสุขอนามัยทั้งในที่สาธารณะที่ใช้ร่วมกันและในห้องพำนัก สำหรับธนบัตรและสัมภาระของนักท่องเที่ยว โดยให้นำนวัตกรรมสำหรับ SME และชุมชนท่องเที่ยว ระดมนักผังเมืองและนักออกแบบเพื่อ ออกแบบและปรับระบบการรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่สาธารณะ เช่น สนามบิน สถานีขนส่ง ให้เป็นระบบที่ไร้มือหรือลดการสัมผัสมากที่สุด เช่น ออกแบบช่องทางเข้าออกแบบไร้สัมผัส ระบบดูแลความสะดวกและฆ่าเชื้อในสปา เพื่อหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาส่งเสริมภาคท่องเที่ยว และเพิ่มผลิตภาพในการผลิตและบริการในระยะยาว

1.6) ทบทวนและประเมินนโยบายท่องเที่ยวช่วงโควิด-19 เช่น มาตรการเพิ่มวันหยุดเพื่อใช้กระตุ้นการท่องเที่ยว การเพิ่มวันหยุดอาจจะเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวบ้าง แต่ก็เพิ่มโอกาสของการ

ระบาดของโรค ลดรายได้และเพิ่มต้นทุนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระยะถัดไป และลด GDP ในภาคเศรษฐกิจอื่น ดังนั้น วันหยุดเพิ่มอาจทำให้ผลิตภาพการผลิตโดยรวมของประเทศลดลง จึงควรมีการศึกษาและทบทวนนโยบายนี้ให้ชัดเจน

2) กลุ่มงานวิจัยสำหรับระยะสั้นและระยะปานกลาง

เติมเต็มช่องว่างงานวิจัยที่ยังมีน้อยอยู่ ตามแผนที่นำทางในรูปที่ 12.1 ตามหมวดดังต่อไปนี้

รูปที่ 12.1 แผนที่เส้นทางวิจัย

2.1) กลุ่มศึกษาอุตสาหกรรม

(1) ศึกษาเพื่อให้เข้าใจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเชิงลึก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่มีโอกาสเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเช่น อุตสาหกรรมบันเทิง (ดนตรี นาฏศิลป์ หอมล้า ฯลฯ) งานด้านศิลปกรรม การออกแบบและไม่ใช่แค่ด้านการจัดการท่องเที่ยวแต่รวมถึงด้านการเงินและการจ้างงาน และกฎหมายที่กำกับและคุ้มครองอุตสาหกรรม ศึกษาโครงสร้างการแข่งขัน ผลิตภาพแรงงาน และการศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับโลกด้านมืด เช่น การค้ามนุษย์ บ่อนพนัน

(2) ให้ความสำคัญกับบทบาทของจีนในเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทยศึกษาการลงทุนของจีนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้ความสนใจกับการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจีนในกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการทำงานและการพำนักระยะยาวของคนจีนในประเทศไทย

(3) ศึกษาช่องโหว่ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบรรจบกันของอุตสาหกรรมอื่นกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Industrial convergence) เช่น ที่เกี่ยวกับที่พัก และที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจแบ่งปัน

เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้แนวโน้มใหม่มีความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค มีความยุติธรรมและเสมอภาคระหว่างผู้ประกอบการ

(4) องค์กรขนาดเล็กในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ จากให้สามารถใช้สื่อออนไลน์นำ Asset on Location ของตนที่ขณะนี้ เป็น One time products ให้เป็น All time products ซึ่งเป็นสินค้าและบริการที่สามารถขายได้ทั้งในและต่างประเทศ โดยไม่จำกัดว่านักท่องเที่ยวจะมาเยือนหรือไม่และจะต้องสามารถทำให้นักท่องเที่ยวสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวออนไลน์กับบุคคลหรือองค์กร ในแหล่งท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น ท่องเที่ยวชุมชน ไม่ใช่การเสนอบริการและผลิตภัณฑ์เฉพาะเมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงเท่านั้น แต่ต้องสร้างช่องทางซึ่งสามารถขายบริการและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องผ่านสื่อออนไลน์ เช่น อาหารสำเร็จรูปหรือของที่ระลึกจากหมู่บ้านทั้งเป็นสินค้าและองค์ประกอบของอุปกรณ์ DIY สูตรอาหารและเครื่องปรุง เช่น ขนมครกผงสำเร็จรูปบรรจุของพร้อมกระทะ คอร์สออนไลน์เกี่ยวกับอาหารถิ่น ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็น YouTuber หรือสร้างเวทีให้ Blogger หรือ Influencer ท้องถิ่นที่มาจากแหล่งท่องเที่ยวหรือองค์กรของตน เพื่อให้สามารถสร้าง Fan Club กับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และสามารถสร้างรายได้จาก YouTube อีกทางหนึ่ง

(5) ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการขยายฐานเศรษฐกิจท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงอย่างหลากหลายกับอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศให้สามารถขายสินค้าได้ตลอดปีโดยไม่พึ่งการเดินทางจากนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเท่านั้น เช่น การเชื่อมโยงกับสาขาเกษตรและอาหาร เช่น ข้าวสำหรับนักกีฬา ข้าวสำหรับนักท่องเที่ยวที่เป็นเบาหวาน ผสมผสานการท่องเที่ยวกับสาขาบันเทิงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจแบบใหม่ ๆ เช่น เศรษฐกิจแบ่งปัน เศรษฐกิจรักสบาย เศรษฐกิจโลกเสมือน เป็นต้น

2.2) กลุ่มนโยบายสาธารณะ

(1) ศึกษาการใช้มาตรการการคลัง เช่น ภาษีค่าธรรมเนียมมากำกับดูแลไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวที่เกินขีดจำกัดของธรรมชาติ และให้มีทรัพยากรในการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การศึกษาเพื่อกองทุนที่มาจากภาษีนักท่องเที่ยวและนำเงินนี้มาใช้จ่ายเวลาที่เกิดปัญหา เช่น โรคระบาดหรือประสบอุบัติเหตุ เพื่อไม่ให้ใช้เงินภาษีของคนไทยไปบริการนักท่องเที่ยวและไม่ต้องรอการบริจาคเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

(2) ศึกษามาตรการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านการลงทุน การจัดการและสามารถเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมจากพื้นที่จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อจะสามารถมีรายได้มาทะนุบำรุงรักษามรดกท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

(3) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบและต้นทุนของการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่นอกเหนือจากการประเมินผ่านการรับรู้ของคนท้องถิ่นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงทำให้ความรู้ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เข้าใจและสามารถจัดการด้านลบของการท่องเที่ยว เช่น ประเด็นของความไม่เป็นธรรมในการจ่ายรายได้ ต้นทุน (ภายนอก) การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มีผลกระทบต่อสังคมวัฒนธรรม เป็นต้น

(4) การศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจท่ามกลางความเสี่ยง เหตุการณ์ไม่แน่นอนในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นภาระของโรคภัยธรรมชาติ วิกฤตการณ์เมือง ฯลฯ ทำให้จำเป็นต้องมีการขยายพรมแดนความรู้และให้ความสำคัญกับการรับมือเหตุการณ์วิกฤตการณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการรับรู้ความเสี่ยง (Risk perception) ทั้งในระดับปัจเจกและในระดับประเทศเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมากขึ้น

(5) ศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมประชาคมในเมืองท่องเที่ยวเพื่อบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดจากการท่องเที่ยว

(6) ศึกษากฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว

2.3) กลุ่มการตลาด

(1) ศึกษาเพื่อทำ Brand Refreshing บางจังหวัด (เช่น ระยอง ชลบุรี) บางส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีผลกระทบจากการระบาดรุนแรงหรือบางพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการดูแลสุขภาพให้เป็น Medical Hub อย่างแท้จริง ปรับบางส่วนของอุตสาหกรรมโรงแรมให้เป็นโรงแรมเพื่อการฟื้นฟูและบริการเชิงสุขภาพซึ่งอาศัยประสบการณ์จากการเป็น ASQ (Alternative State Quarantine) รวมทั้งการจัดการสถานบริการคนชราหรือสถานบริการที่ประคับประคองชีวิตระยะสุดท้าย (Palliative Care)

(2) การศึกษาวิจัยด้านอุปสงค์ควรให้ความสำคัญมากขึ้นกับการท่องเที่ยวภายในประเทศและการศึกษาในระดับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จำแนกตามลักษณะที่ซ่อนเร้น (Latent Characteristics) แทนการศึกษาตามลักษณะสัญชาติ เช่น กลุ่มแสวงหาประสบการณ์ กลุ่มตามกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตาม Life style กลุ่มตาม Generation เป็นต้น และควรมีการศึกษาตลาดเฉพาะ (Niche market) และ/หรือที่มีความสนใจพิเศษเพิ่มขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาทลาดใดตลาดหนึ่งมากเกินไปในระยะยาว

(3) การศึกษาตลาดนักท่องเที่ยวจากวัฒนธรรมมุสลิมโดยเฉพาะในประเทศอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาเราไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก แม้ว่าจะมีการสำรวจพฤติกรรมทั่วไป ขาดการศึกษาเจาะลึกหรือในลักษณะของกลุ่มที่จำแนกตามลักษณะที่ซ่อนเร้นซึ่งจะมีความจำเป็นมากขึ้นในอนาคต เพื่อลดการพึ่งพาทลาดต่างประเทศระยะไกล กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวตะวันตกที่มีแนวโน้มลดลง

3) กลุ่มการศึกษาระยะยาว

เป็นกลุ่มที่กว้างงานวิจัยจะเห็นผลอาจจะใช้เวลา จึงต้องเริ่มทำตั้งแต่ปัจจุบันเช่นกัน เช่น

3.1) กลุ่มฐานข้อมูล

(1) ควรมีการบูรณาการฐานข้อมูลที่มีอยู่อย่างมากมายให้อยู่ในลักษณะของทะเลสาบข้อมูล (Data Lake) ด้านการท่องเที่ยวไทย เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยที่สนใจ โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้มีการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และศึกษาในประเด็นและความรู้ที่แตกต่างจากเดิม ซึ่งจะนำมาสู่การเปิดพรมแดนความรู้ใหม่ ทั้งนี้อาจให้ฝ่ายวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ที่มีนักวิจัยด้าน Data Analysis เป็นผู้บูรณาการข้อมูล

(2) ควรพัฒนาระบบรวบรวมข้อมูลท่องเที่ยวแบบรวมศูนย์ให้มีการพัฒนารูปแบบการใช้งานที่ร่วมสมัยตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การใช้ช่องทางออนไลน์ การออกแบบ UX/UI และควรส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูล Big Data จากโซเชียลมีเดียในการศึกษาวิจัยมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ พฤติกรรม รวมทั้งการใช้รูปแบบการสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามออนไลน์ให้มากขึ้น เพื่อลดต้นทุนในการเก็บข้อมูล

(3) ศึกษาวางกลยุทธ์ด้านสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์แบบบูรณาการเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างกระแสความได้เปรียบในด้านการท่องเที่ยว ในสื่อต่างๆ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ สื่อโทรทัศน์พื้นฐาน สื่อโฆษณาท้องถิ่น เป็นต้น โดยการทำงานผ่าน Big Data ที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล และนำไปประมวลผล

(4) สนับสนุนการจัดทำข้อมูลระดับเมืองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2) การวิจัยเพื่อวางแผนเมืองท่องเที่ยวต้นแบบ

(1) วางแผนระดับเมืองสำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดที่มีเมืองรองที่มีศักยภาพสูง เช่น ในพื้นที่ EEC และเมืองอื่น ๆ เช่น สมุทรปราการ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และสงขลา รวมทั้งเมืองรองที่มีศักยภาพที่น่าสนใจให้เป็นศูนย์กลาง (Hub) เช่น ลำปาง เลย ของการท่องเที่ยวและการเดินทางภายในจังหวัดที่มีประสิทธิภาพ วางโครงสร้างด้านการบริการในซัพพลายเชนของการท่องเที่ยวให้อยู่บนแพลตฟอร์มทำให้เมืองท่องเที่ยวที่สำคัญกลายเป็นเมืองแพลตฟอร์มที่แท้จริง

(2) สนับสนุนการจัดทำแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเมืองท่องเที่ยวให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น เช่น ตารางเดินรถ เรือบิน รถไฟ ข้อมูลสุขภาพความปลอดภัย ประกาศของรัฐเมื่อมีภัยพิบัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและกิจกรรมว่าด้วยการท่องเที่ยว

(3) บูรณาการวางแผนเมืองระหว่างการอนุรักษ์เมืองเก่า เมืองอัจฉริยะและเมืองเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันนั้นการก็มีหน่วยงานแยกกันทำอย่างเป็นอิสระ

3.3) การวิจัยสหวิทยาการด้านการท่องเที่ยว

เป็นการบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษา ได้แก่

(1) การประยุกต์ใช้พลังงานสะอาดด้านการท่องเที่ยว เช่น พลังงานแสงอาทิตย์

(2) การวิจัยและพัฒนาสินค้า บริการ เส้นทาง กระบวนการผลิต องค์กรต้นแบบที่ใช้แนวทาง BCG เพื่อเป็นเส้นทางสู่ neutral carbon ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

(3) การศึกษาการใช้พาหนะเพื่อการท่องเที่ยวที่ลด Carbon และลดมลพิษทางเสียง

(4) การศึกษาด้านดิจิทัลเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยว เช่น

▪ สนับสนุนการพัฒนา FinTech ให้มีความน่าเชื่อถือเพื่อลดช่องว่างทางการเงินในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งฝั่งนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ผ่านการ

▪ สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อพัฒนาการโอนเงินและการรับส่งเอกสารทางการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการซื้อขายบริการท่องเที่ยวผ่าน Cryptocurrency

(5) สนับสนุนการทำความเข้าใจและสร้างความรู้เกี่ยวกับ Metaverse เพื่อการท่องเที่ยว

12.4 การออกแบบแผนงานวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบ

การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยให้คุณค่ามีความมั่นคงและยั่งยืน ต้องเข้าใจและขับเคลื่อนองค์ประกอบทั้งระบบ การออกแบบแผนงานวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบต่อไปนี้อาศัยองค์ความรู้จากการวิเคราะห์เชิงระบบของการท่องเที่ยว เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เป็นฐานสนับสนุนนวัตกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของแผน

- 1) สร้างองค์ความรู้และการขับเคลื่อนองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงระบบ
 - 1.1) ยกกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มและกระจายรายได้ให้คนไทยผ่านงานวิจัยและการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงหลากหลายจากฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจฐานราก
 - 1.2) ส่งเสริมการใช้แนวคิด BCG ในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
 - 1.3) ส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรและมรดกทางธรรมชาติ อัตลักษณ์ท้องถิ่นและส่งเสริมการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ไทยอย่างสร้างสรรค์สู่สากล
- 2) สร้างและยกระดับบุคลากร ววน. ด้านการท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและความต้องการของอุตสาหกรรม
- 3) สร้างผลิตภัณฑ์โมเดลต้นแบบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวไทยทั้งในระดับผู้ประกอบการ ระดับพื้นที่ทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ
- 4) สนับสนุนการสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวสู่สากล
- 5) ส่งเสริมการบูรณาวิทยาการการข้ามศาสตร์และสาขาเพื่อให้เกิดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงระบบที่นำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมในภาคเศรษฐกิจ
- 6) สร้างฐานข้อมูลการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลในเชิงรุกสู่กลุ่มเป้าหมาย ผู้ใช้งานจริงของงานวิจัย และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว
- 7) ส่งเสริมการใช้การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ (Wellness) ตลอดชีวิตของคนไทย

แผนงานนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นผลผลิต ผลลัพธ์รวมทั้งที่คาดหวัง กรอบแนวคิดนิยาม และขอบเขต ส่วนที่ 2 เป็นแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ได้กล่าวมาแล้ว

12.4.1 เป้าประสงค์ของการวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบ

สังคมเกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบจากการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่แข่งขันได้ สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการสร้างคุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและอัตลักษณ์ไทยให้ยั่งยืน

12.4.2 ผลผลิตของการวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบ

ตัวชี้วัดต่อไปนี้ มาจากสมมติฐาน ทุนวิจัย 100 ล้านบาทต่อปีรวมเป็น 300 ล้านบาทใน 3 ปี

1) ตัวชี้วัด

1.1) จำนวนผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการบูรณาการด้านท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 100 รายการใน 3 ปี และในจำนวนนี้เป็นงานบูรณาการข้ามสาขาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30

1.2) จำนวนนวัตกรรม โมเดล ต้นแบบของสินค้า บริการ เทคโนโลยีและธุรกิจ ไม่ต่ำกว่า 50 รายการใน 3 ปี

1.3) จำนวน Platform ดิจิทัลหรือดิจิทัลโมเดลต้นแบบ จำนวน 9 รายการใน 3 ปี

1.4) พบโมเดลชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งสร้างและจัดการความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของประเทศไทย ทั้งยังเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ให้สามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และแนวทางสร้างพลเมืองจิตอาสาท่องเที่ยวจำนวน 30 รายการ ใน 3 ปี

1.5) จำนวนผู้ติดตามผลงานวิจัยผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ไม่ต่ำกว่า 300,000 คน ใน 3 ปี

1.6) จำนวนนักวิจัยรุ่นใหม่ในงานวิจัยบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 100 คนใน 3 ปี

1.7) จำนวนผู้ร่วมขับเคลื่อนในโซเชียลมีเดียที่เป็นพลังบวกไม่ต่ำกว่า 70,000 คน (กต Like กต Share) ใน 3 ปี

1.8) จำนวนข้อเสนอนโยบายสาธารณะไม่ต่ำกว่า 15 รายการ และที่ถูกผลักดันเข้าสู่กระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะที่ดี ไม่ต่ำกว่า 5 นโยบายใน 3 ปี

1.9) จำนวนผู้ประกอบการที่มีส่วนร่วมในเครือข่ายวิจัย มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 100 รายใน 3 ปี

1.10) เกิดสื่อ นโยบายสาธารณะที่ดีที่เผยแพร่ ไม่ต่ำกว่า 60 รายการ ใน 3 ปี และเวทีสาธารณะเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นโยบายสาธารณะที่ดี ระหว่างภาคีต่าง ๆ เช่น ภาคราชการ ภาคเอกชน จำนวน 5 ครั้ง และสัมมนาออนไลน์ จำนวน 15 ครั้งใน 3 ปี

1.11) เกิด Media Value สุทธิรวมไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาท ใน 3 ปี

2) ผลลัพธ์

2.1) เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้นำร่องโดย ภาครัฐ เอกชน และชุมชนเศรษฐกิจฐานราก ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของงานวิจัยใน 3 ปี

2.2) เกิดการบูรณาการและการประยุกต์ใช้ผลงานวิจัยข้ามศาสตร์ เกิดวิชาใหม่ ๆ เช่น ด้าน Gastronomy การจัดการระบบนิเวศน์ท่องเที่ยว ทั้งในเมืองและในเขตอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.3) เกิดการขยายตัวของเครือข่ายนักวิจัยและผู้ประกอบการที่เข้าเยี่ยมและรับรู้ข้อมูลจากเครือข่ายวิจัยท่องเที่ยว 4.0 ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์

2.4) เกิดกลไกการมีส่วนร่วมกับภาคเอกชน และสื่อต่าง ๆ ที่สนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลด้านการท่องเที่ยว

2.5) เกิดเวทีสาธารณะ สื่อโซเชียลมีเดียพลังบวก ซึ่งเป็นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืน

2.6) เกิดอาสาสมัครด้านการท่องเที่ยวที่ใส่ใจดูแลสอดส่องให้มีการท่องเที่ยวรับผิดชอบต่อ

3) ผลกระทบ

3.1) พัฒนารายได้เศรษฐกิจฐานรากที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

3.2) ขยายห่วงโซ่การผลิตที่ทำให้สินค้าและบริการท่องเที่ยวหลากหลาย วิจิตรบรรจงมากขึ้น

3.3) เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภาคท่องเที่ยว สร้างความสัมฤทธิ์ผลด้านธรรมาภิบาล จากการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ มาตรการ ตลอดจน การปฏิรูปกลไกบริหารจัดการของรัฐ

3.4) Key drivers¹ ในภาคราชการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศไทย 4.0 ก้าวข้ามความยากจนและความไม่เสมอภาคสู่สังคมอยู่ดีมีสุขและยั่งยืน พร้อมรับสถานการณ์ที่ผันผวนอันเกิดจากปัจจัยภายนอก

3.5) Travel and Tourism Competitiveness Index (TTCI) ภายในปี พ.ศ. 2568 มีเป้าหมายเพิ่มลำดับขึ้นเป็นลำดับที่ 25 คือ จากปัจจุบันอยู่ในลำดับที่ 31 เพิ่มขึ้น 6 ลำดับ

12.4.3 กรอบแนวคิด แผนงาน

แผนงานนี้เป็นแผนงานที่สนับสนุนการวิจัยเชิงระบบเพื่อให้พลังของการขับเคลื่อนปัจจัยต่าง ๆ ไปในทิศทางที่สนับสนุนและเกื้อหนุนกันไม่เกิดช่องว่างในจุดใดจุดหนึ่ง รูปที่ 12.2 แสดงถึงระบบท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งมาจากผลการวิเคราะห์เชิงระบบ ส่วนรูปที่ 12.3 แสดงถึงกลุ่มหรือระบบย่อยของการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่างานวิจัยเท่าที่ผ่านมาจากปัจจุบันมักจะเป็นงานแยกเป็นส่วน ๆ (Fragmented) (เฉพาะกลุ่มที่ดีกรอบ) และจะเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ยังไม่ได้ให้ความสนใจกับปัจจัยโดยรอบซึ่งก็มีผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวและได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องไปกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว รูปที่ 12.4 แสดงถึงช่องว่างในการวิจัยอันเกิดมาจากการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ 11 รูปหน้า ☹️ ที่มีเจดสีทึบแสดงว่าเป็นกลุ่มงานวิจัยที่มีงานวิจัยจำนวนน้อยหรือไม่ค่อยมีเลยซึ่งกลุ่มนี้ ได้แก่

1) การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมก่อนการเดินทางของนักท่องเที่ยว

1.1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของบุคลิกภาพ แรงดึงดูดใจ ราคาและการส่งเสริมการขายความเพียงพอของข้อมูลสำหรับบุคลิกต่าง ๆ

1.2) ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตท่องเที่ยว เวลาและระยะทางในการตัดสินใจซื้อสินค้าท่องเที่ยว

¹ ภาคราชการประกอบด้วย กระทรวงอุดมศึกษา วิจัยและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงต่างประเทศ และกระทรวงวัฒนธรรม และศูนย์คุณธรรม

1.3) อุปสงค์และอุปทานด้านการเดินทางในระดับพื้นที่ เช่น เมืองเล็ก เมืองรอง จะทำให้สามารถตัดสินใจการลงทุนได้ ข้อมูลปัจจุบันเป็นข้อมูลระดับจังหวัด

2) การศึกษาในช่วงระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยว

2.1) การพัฒนาด้านการบิน รวมทั้งอุตสาหกรรมภายในห่วงโซ่อุปทาน

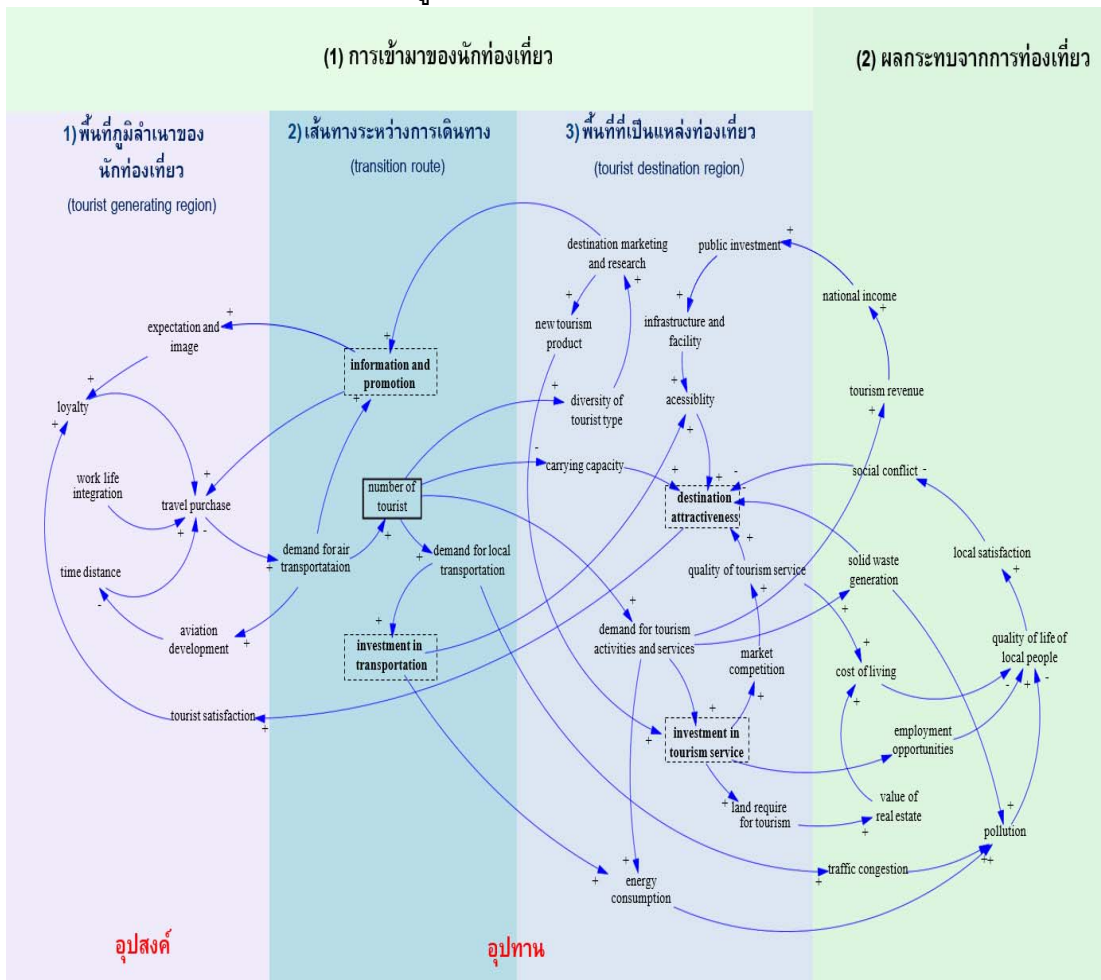
2.2) การลงทุนของรัฐและเอกชนในด้านของการเดินทางที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

2.3) การลงทุนของรัฐในสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.4) อุปสงค์แยกตามกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและบริการ

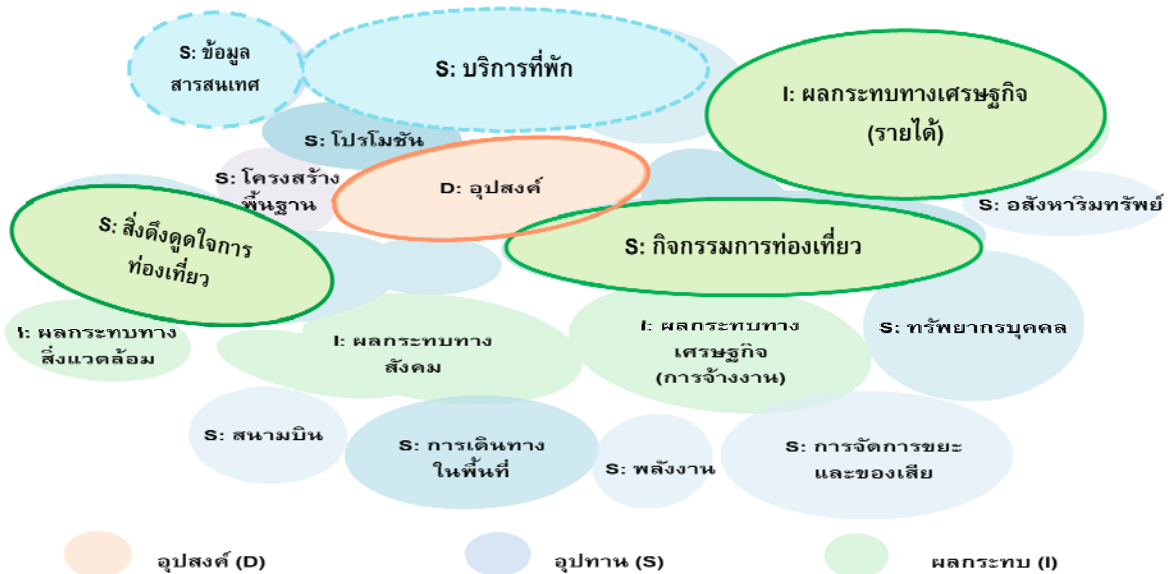
2.5) อุปทานและการลงทุนในกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการรวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้พลังงาน

2.6) การให้บริการข้อมูลทั้ง Online และ Offline

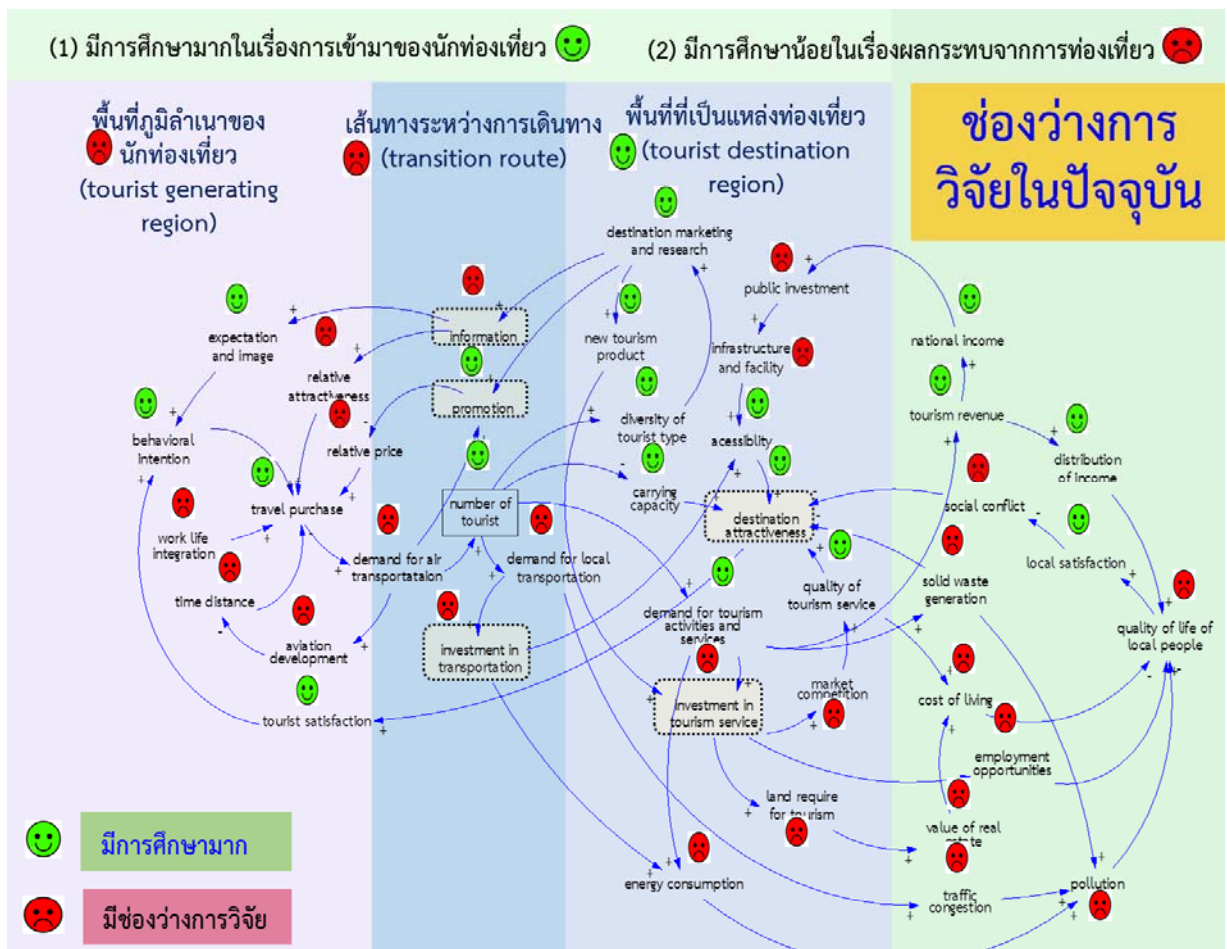

รูปที่ 12.2 ระบบขับเคลื่อนของการท่องเที่ยวที่มีวงจรย้อนกลับและมีพลวัต

ระบบย่อย (Subsystem) ของการท่องเที่ยว

รูปที่ 12.3 ระบบย่อย (Subsystem) ของการท่องเที่ยว

รูปที่ 12.4 ช่องว่างในการวิจัยอันเกิดมาจากการทบทวนวรรณกรรม

- 3) การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบในพื้นที่ท่องเที่ยว
 - 3.1) การลงทุนภาครัฐในท้องถิ่น
 - 3.2) ความพร้อมของการรองรับการท่องเที่ยวด้านโครงสร้างพื้นฐาน
 - 3.3) การใช้ประโยชน์ที่ดิน
 - 3.4) การใช้พลังงานท้องถิ่น
 - 3.5) การแข่งขันในระดับท้องถิ่น
 - 3.6) ผลกระทบต่อทักษะแรงงานและโอกาสในการจ้างงาน
 - 3.7) ผลกระทบต่อราคาและอุปสงค์ของอสังหาริมทรัพย์
 - 3.8) ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการท่องเที่ยวเช่นขยะ การจราจรติดขัด มลพิษต่าง ๆ
 - 3.9) ความขัดแย้งในสังคมอันเกิดจากการท่องเที่ยว
 - 3.10) ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและต้นทุนการครองชีพของคนปริมนทลที่มีแหล่งท่องเที่ยว

12.4.4 ขอบเขตการวิจัย (Scoping)

1) ขอบเขตเชิงประเด็นที่องค์ความรู้ต้องการ

ภาพรวมของระบบท่องเที่ยวในเศรษฐกิจสังคมเช่นรูปที่เสนอข้างต้นถือว่าได้ระบุขอบเขตของวิจัยว่าเป็นกิจกรรมใด ๆ ก็ตามทีอาจมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ซึ่งหมายความว่างานวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบจะต้องเป็น**การบูรณาการข้ามศาสตร์มากขึ้น** อย่างไรก็ตามในเบื้องต้นหรือในขั้นต้นอาจจะสามารถระบุขอบเขตให้ชัดเจนมากขึ้น หรือแคบลงได้เช่นในเรื่องผลกระทบต่อการผลกระทบที่เป็นผลกระทบโดยตรง ก่อนที่จะขยายไปถึงผลกระทบโดยอ้อมหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาวในภายหลัง หรือในการศึกษาด้านการลงทุนสาธาณูปโภคก็อาจจะเน้นพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวมีความต้องการก่อน โดยกำหนดตามลำดับความสำคัญ

2) ขอบเขตเชิงพื้นที่

แผนงานนี้เสนอให้ใช้ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัดต่าง ๆ มาเลือกประเด็นวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ที่เหมาะสม

2.1) จังหวัดที่มีศักยภาพสูงแล้วและมีการใช้ต้นทุนธรรมชาติและทรัพยากรในพื้นที่เต็มที่แล้ว ยังไม่จำเป็นต้องศึกษาด้านอุปสงค์และการตลาดเพิ่มเติมมากนักยกเว้นในกรณีของการลงลึกด้านตลาดพิเศษ (niche market) ได้แก่

- จังหวัดที่ติดทะเลได้แก่ ภูเก็ต ชลบุรี เพชรบุรี พังงา สตูล และระนอง
- จังหวัดที่ไม่ติดทะเล ได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น เพชรบูรณ์ นครปฐม บึงกาฬ

กาญจนบุรี สระบุรี หนองคาย และอุทัยธานี

2.2) จังหวัดที่มีศักยภาพสูงแต่ยังใช้ทรัพยากรในพื้นที่ไม่เต็มที่ หรือยังใช้ทรัพยากรการจัดการไม่มีประสิทธิภาพสูงจังหวัดเหล่านี้ เช่น กระบี่ สงขลา นครศรีธรรมราช น่าน และเลย เป็นต้น

12.4.5 คำนิยาม

1) การท่องเที่ยวเชิงระบบ

ระบบท่องเที่ยว (tourism system) คือชุดขององค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างซับซ้อน และมีการจัดการให้เป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน การแลกเปลี่ยนระหว่างองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในด้านอุปสงค์ อุปทาน และสถาบัน

องค์ประกอบด้านอุปสงค์เน้นไปที่การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านพฤติกรรม ความชอบ แรงจูงใจและการตัดสินใจเดินทาง ส่วนด้านอุปทานเกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยว ทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและบริการสนับสนุนการท่องเที่ยว รวมถึงกระบวนการสื่อสาร การให้ข้อมูล และการตลาดเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สำหรับสถาบัน (institutions) ด้านการท่องเที่ยวหมายถึงกฎกติกาที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักท่องเที่ยวในฝ่ายอุปสงค์ ผู้ประกอบการในฝ่ายอุปทาน รวมถึงองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์กับอุปทานส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายเชิงพื้นที่จากพื้นที่ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดผลกระทบ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบในพื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะส่งผลย้อนกลับ (feedback) ที่มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเป็นวงจรอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและมีพลวัต (dynamics) ทำให้เกิดการปรับตัวและจัดระเบียบใหม่ (self-organization) ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปภายในระบบ และอาจนำไปสู่การเกิดรูปแบบพฤติกรรมและผลลัพธ์ของระบบที่ไม่คาดคิดมาก่อนและไม่สามารถคาดเดาได้โดยง่าย

2) นโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะคือทิศทางและแนวทางการดำเนินงานของรัฐซึ่งอยู่ในรูปของนโยบายกฎหมาย มาตรการ หรือกฎระเบียบต่างๆ นโยบายสาธารณะมีหลายประเภท คือ

3.1) กฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ ฯลฯ

3.2) แผนบริหารจัดการ เช่น ยุทธศาสตร์ แผน คู่มือนโยบาย มาตรฐาน ระบบปฏิบัติการ ระบบงาน ฯลฯ

3.3) กฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ เช่น มติ ครม. กติกาการบริหาร ข้อกำหนดระเบียบข้อบังคับระดับกระทรวง ฯลฯ

3.4) กฎหมายและข้อกำหนดด้านการคลัง เช่น กฎหมายและข้อกำหนดของงบประมาณรายปี ฯลฯ

3.5) วิธีการและแนวทางในกระบวนการยุติธรรม เช่น วิธีพิจารณาคดีของศาล ฯลฯ

12.5 แผนกลยุทธ์ระยะสั้นและระยะปานกลางเพื่อการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่า ความมั่นคง และยั่งยืน

วิสัยทัศน์

“เพิ่มคุณค่าและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน”

มี 2 กลยุทธ์หลัก ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 Restructure: การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย

เป็นกลยุทธ์ที่ปรับโครงสร้างเพื่อลดความเสี่ยงด้านรายได้ พัฒนาเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเพิ่มขีดความสามารถของการท่องเที่ยวไทยให้สู่สากลให้สมกับที่ไทยเป็นประเทศแนวหน้าด้านการท่องเที่ยว โดยส่งเสริม เศรษฐกิจดิจิทัล (Digitalization), ขับเคลื่อนท่องเที่ยวด้วย (BCG Model), พัฒนามาตรฐานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Standardization) เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและมีสุขภาวะที่ดีทั้งกายและใจ

ประกอบด้วยแผนงานดังต่อไปนี้ ได้แก่

1.1) แผนงานที่ 1 แผนงานการเพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- เพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจท่องเที่ยว
- เพิ่มความหลากหลายในผลิตภัณฑ์บริการบนฐานเศรษฐกิจและอัตลักษณ์ไทย
- เกิดนวัตกรรมจัดการที่ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยสู่สากล
- การขยายห่วงโซ่การผลิตในแนวราบจากห่วงโซ่เดิมที่มีฐานแคบ
- การขยายห่วงโซ่การผลิตในแนวลึกโดยใช้ภูมิปัญญาไทย

ตัวชี้วัด: เกิดนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการที่หลากหลาย

- เพิ่มนักท่องเที่ยวสู่เมืองรอง เมืองเล็ก
- มูลค่าเศรษฐกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยเพิ่มขึ้น
- รายจ่ายนักท่องเที่ยวต่อชุมชนในโครงการวิจัยเพิ่มขึ้น
- การใช้ประโยชน์จากความรู้ จากผลงานวิจัย โดยผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชน
- การเข้าถึงผลการวิจัยทางออนไลน์โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม
- Design thinking
- การออกแบบและความรู้ด้านสถาปัตยกรรม และในสาขาอื่นๆ
- Music, sports, spas

- Gastronomy และ food technology
- Engineering/ Manufacturing designs
- แพลตฟอร์มติดต่อลูกค้า Chat/ Live Streaming/ Clip/ VDO
- Environmental Protection Technology

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- มีต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
- มีข้อเสนอเชิงนโยบาย
- มีประโยชน์เชิงสังคมในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสุนทรียภาพ

โดยมี 2 กลุ่มย่อยคือ

- (1) การประยุกต์ใช้อัตลักษณ์และภูมิปัญญาไทยอย่างสร้างสรรค์เพื่อบูรณาการเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

ประเด็นการศึกษา

ศึกษาวิจัยประเด็นต่าง ๆ ในระดับชุมชน เมืองเล็ก เพื่อค้นหานวัตกรรม ผลิตภัณฑ์และบริการตลอดห่วงโซ่การผลิต เช่น

- การศึกษานวัตกรรม ผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวในระดับชุมชนเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจได้ตลอดปี
- ศึกษาเพื่อการออกแบบและพัฒนาห่วงโซ่การผลิต เพื่อให้มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับรสนิยมนักท่องเที่ยว
- สร้างทรัพย์สินทางปัญญาใหม่จากอัตลักษณ์และภูมิปัญญาดั้งเดิม
- ศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการที่สร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อจิตใจนักท่องเที่ยว
- การศึกษาศักยภาพของชุมชนที่มีความร่วมมือกับผู้ประกอบการในการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนนำเสนออัตลักษณ์ของท้องถิ่น และผู้ประกอบการก็สามารถนำเสนอให้แก่นักท่องเที่ยวได้

- (2) เพิ่มความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวโดยการขยายห่วงโซ่การผลิตทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ

เพิ่มฐานการผลิตซึ่งเป็นการขยาย แยก ซอย และต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว เช่น อาหารเมืองแบบวีแกน (Vegan) อาหารสุขภาพและโภชนาการสำหรับนักมวย (ไทย) พรีเมียร์ลีกมวยไทย หรือนำเข้าหรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่ไม่เคยมีอยู่เดิม ตัวอย่างเช่น การที่บรู๊รีรัมย์กลายเป็นศูนย์กีฬารถแข่งหรือการที่มอลต้า (Malta) พัฒนาศูนย์การเงินดิจิทัลแบบ cryptocurrency

ตัวชี้วัด:

- ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากรายได้การท่องเที่ยวในท้องถิ่นมากขึ้น
- เกิดการขยาย ต่อยอดห่วงโซ่การผลิตด้านการท่องเที่ยว
- จำนวนภาคเศรษฐกิจหรือผู้ประกอบการใหม่ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวมากขึ้น

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- ความรู้ด้านนิเวศวิทยา ชีววิทยา สมุทรศาสตร์ ฯลฯ
- ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม
- ความรู้ด้านการเงินการจัดการท่องเที่ยว
- และอื่น ๆ

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- ใช้วางนโยบายเศรษฐกิจ สังคมระดับฐานราก/ ระดับอุตสาหกรรม
- ใช้วางนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประเด็นการศึกษา

- ศึกษาการกระจายรายได้ในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว
- การประเมินผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นผลต่อการกระตุ้น

เศรษฐกิจฐานราก การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ด้านเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยด้านนี้จะเป็นข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

▪ การศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น และการกระจายรายได้ อันเกิดจากงานเทศกาลที่จัดโดยรัฐส่วนกลาง และงานเทศกาลที่จัดโดยท้องถิ่น

- ศึกษาการสร้างพันธมิตรท้องถิ่นในการสร้างห่วงโซ่การผลิตที่ครบวงจร
- ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ของการต่อยอดผลิตภัณฑ์ไทยสู่สากล
- ศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการหรือ event ที่

สร้างโอกาสใหม่เช่น Thai – Pop culture

▪ สร้างตัวแบบทางธุรกิจใหม่ที่ขยายฐานให้แก่เศรษฐกิจท่องเที่ยวไทยให้มีความหลากหลาย เช่น ในอุตสาหกรรมขนส่งทางบก/ การบิน

- พัฒนา Content ใหม่ ๆ ให้เกิดฐานเศรษฐกิจที่หลากหลายให้กับการท่องเที่ยว
- ศึกษาและพัฒนาโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยวให้เป็นบริการแนวใหม่ สำหรับการ

ท่องเที่ยวชนิดพิเศษ (ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในไลฟ์สไตล์ที่แตกต่างกัน อาทิเช่น กลุ่มที่ต้องการความเร็ว กลุ่มที่ต้องการทำทุกอย่างให้ช้าลงแต่เต็มไปด้วยสาระ หรือกลุ่มที่ต้องการการผจญภัย เป็นต้น)

1.2) แผนงานที่ 2 การส่งเสริมนวัตกรรมและประสิทธิภาพด้านดิจิทัล และเทคโนโลยีอื่น ๆ ในการยกระดับการท่องเที่ยวทั้งระบบ

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- เกิดระบบนิเวศดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยว
- เพิ่มมูลค่าธุรกรรมจาก Travel – Tech
- เพิ่มการเข้าถึงและการใช้และการใช้ข้อมูลท่องเที่ยวออนไลน์ในวงกว้าง
- สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเมืองท่องเที่ยวให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร
- ธรรมชาติของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด:

- จำนวนแอปพลิเคชันด้านท่องเที่ยวที่นำไปใช้จริง
- จำนวนผู้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายของแอปพลิเคชัน
- เกิดข้อมูล Big Data จากระบบนิเวศดิจิทัลด้านท่องเที่ยว
- เกิด Travel Tech Start-up มากขึ้น

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- เทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต (Mobile internet, Big Data, IoT, AI, Block chain)
- เทคโนโลยีเพื่อนิทรรศการและสร้างประสบการณ์แบบ Interactive Multimedia, และสื่อ VR, AR และ MR
- เทคโนโลยีเพื่อการออกแบบ/ ผลิต 3 D printing, วัสดุศาสตร์, อุปกรณ์ใหม่ ๆ
- เทคโนโลยีเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, เทคโนโลยีกำกับการลดพลังงาน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ, เทคโนโลยีเพื่อการดูแลโบราณวัตถุ และการจัดการขยะ น้ำเสีย

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว
- ใช้ประโยชน์จากข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแอปพลิเคชัน
- เป็นแนวทางการสร้างธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ประเด็นวิจัย

- การศึกษาความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลทั้งในระดับเมือง และอุตสาหกรรมของจังหวัดท่องเที่ยว
- การศึกษาด้านทักษะ และ Digital Literacy ของผู้ประกอบการท่องเที่ยว
- สนับสนุนการพัฒนา FinTech ให้มีความน่าเชื่อถือเพื่อลดช่องว่างทางการเงินในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งฝั่งนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ผ่านการ

- สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain เพื่อพัฒนาการโอนเงินและการรับส่งเอกสารทางการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการซื้อขายบริการท่องเที่ยวผ่าน Cryptocurrency
- การพัฒนาเทคโนโลยี AR, VR และ MR เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวยุคใหม่
- ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะให้สร้างกิจกรรมใหม่ให้แก่เมืองหลักและเมืองรอง เช่น การเป็นศูนย์กลางการเงินแบบ Cryptocurrency ที่ภูเก็ต
- สร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวอัจฉริยะเชิงลึกที่มีการลงทุนสูง
- การจัดการด้านความปลอดภัยด้านดิจิทัลสำหรับแพลตฟอร์มท่องเที่ยวของเอกชนและของรัฐ
- การส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์มด้านการท่องเที่ยวไทย
- การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่โลกท่องเที่ยวเสมือน
- ส่งเสริมการสร้างเนื้อหาสำหรับการท่องเที่ยวในโลกเสมือน
- การใช้มาตรการการเงิน การคลัง ในการกำกับ Tourism platform economy
- ศึกษาปัญหาการผูกขาดในเศรษฐกิจดิจิทัลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- การศึกษาเพื่อการส่งเสริมและสร้างธรรมาภิบาลสำหรับแพลตฟอร์มด้านการท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ
- ศึกษาการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการผูกขาดในการกำกับแพลตฟอร์มข้ามชาติ

1.3) แผนงานที่ 3 การยกระดับมาตรฐานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป็นแผนงานที่สร้างความมุ่งมั่นนำมาตรฐานไทยสู่สากล (เช่น มวยไทย ตะกร้อ สปาไทย) และส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับความรู้และมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- สร้างและยกระดับมาตรฐานไทยสู่สากล (เช่น มวยไทย สปาไทย)
- ส่งเสริมการใช้ Standard Operation Procedure (SOP) ในเศรษฐกิจท่องเที่ยว
- สนับสนุนให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นผู้นำในการพัฒนาและเผยแพร่มาตรฐานท่องเที่ยวไทยในระดับสากล
- ยกระดับการเรียนรู้ (Learning benefits) ตลอดชีวิตของผู้ประกอบการและประชาชนชาวไทย

ตัวชี้วัด:

- ผลิตภัณฑ์และบริการไทยที่มีมาตรฐานไทยเป็นมาตรฐานโลก
- จำนวนผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ อุทยานแห่งชาติ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
- จำนวนผู้ประกอบการที่เข้าสู่มาตรฐานไทยในระดับสากล จำนวนผู้ใช้ SOP
- ผู้เข้าชม website

- Media value ของผลงานวิจัย

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
- องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ
- องค์ความรู้ด้านการจัดนิทรรศการ
- องค์ความรู้ด้าน Virtual Technology

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- ใช้เป็นวิธีการให้การศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต
- เกิดการจัดการทรัพยากรที่เป็นมรดกของชุมชนและของชาติในระดับพื้นที่
- ประยุกต์ใช้ในธุรกิจเอกชน

ประเด็นการศึกษา

- ส่งเสริมการสร้างมาตรฐานไทยให้เป็นมาตรฐานโลก เช่น มวยไทย สปาไทย (รายภูมิภาค) รวมทั้งมาตรฐานสินค้าไทยที่ใช้ประกอบกิจกรรมดังกล่าว
- ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมด้านพิพิธภัณฑ์ สร้างแหล่งเรียนรู้ การละเล่นยามราตรี (เพื่อบรรเทาปัญหาภูมิอากาศ)
- กระบวนการ ขั้นตอน การนำมวยไทยสู่โอลิมปิก
- การพัฒนานวัตกรรมสินค้าและบริการด้านกีฬาอื่น ๆ ของไทยให้เข้าสู่หรือเป็นมาตรฐานสากล
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- พัฒนาสาระด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์/ศิลปะ ชุมชนท้องถิ่น
- ศึกษาศักยภาพของพื้นที่หรือศิลปวัฒนธรรมที่จะพัฒนาเป็นมรดกโลก และ GI
- ศึกษาเพื่อนำเทคโนโลยีด้านแสง สี เสียง และภาพมาใช้พัฒนาสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของไทย

1.4) แผนงานที่ 4 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อเพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังโควิด-19

มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์บทเรียนจากการจัดการโควิด-19 และที่เจาะลึก การศึกษาด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมตลอดจนอุปสงค์และอุปทานท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันหลังโควิด-19

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- นักท่องเที่ยวคุณภาพกลับมาเที่ยวหลังโควิด-19 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- มูลค่าเศรษฐกิจท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- เกิดเครือข่ายผู้ประกอบการที่ได้รับประโยชน์จากงานวิจัย

ตัวชี้วัด:

- มูลค่าเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในพื้นที่ปฏิบัติการเพิ่มขึ้น
- จำนวนผู้ประกอบการและจำนวนเครือข่ายของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการวิจัย

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:ประเด็นวิจัย

- องค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมทั้งในแนวราบและในเชิงลึก
- นวัตกรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตในด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเศรษฐกิจฐานราก
- การใช้แรงงานทักษะและผลิตภาพการผลิต (ลด/ ปรับ)
- ความรู้ด้านดีมานด์ในระดับอุตสาหกรรม
- นวัตกรรมด้านช่องทางการขายและการตลาด (แพลตฟอร์มถามตอบ: Chatbox) Live Streaming/ Clip/ VDO)

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการคงอยู่ของอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ
- ใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาการปรับโครงสร้างและฟื้นฟูอุตสาหกรรม

ประเด็นการศึกษา

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กร ผลกระทบของโควิด-19 ต่ออุตสาหกรรม นโยบายสาธารณะที่ควรมีหลังโควิด-19 เป็นงานวิจัยเร่งด่วนและระยะสั้น ศึกษาเพื่อให้เข้าใจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเชิงลึกเพื่อเตรียมการปรับโครงสร้างหลังโควิด-19 แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ ดังนี้คือ

(1) ด้านอุตสาหกรรม

- การพัฒนาและยกระดับสินค้าจากเศรษฐกิจฐานราก และเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว
- การศึกษาหาโมเดลต้นแบบของการบูรณาการ (Fusion) เศรษฐกิจท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์
 - การศึกษา Labor Productivity ตลอด Supply Chain ของการท่องเที่ยว
 - การศึกษาปัญหาแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
 - การศึกษาผลกระทบต่อแรงงานจากการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะ
 - การศึกษาอุปสงค์ อุปทานและผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวสำหรับตลาดเฉพาะ เช่น ค่ายมวย กอล์ฟ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เป็นต้น
 - ศึกษาผลของเศรษฐกิจแบ่งปัน (sharing economy) ต่ออุตสาหกรรมดั้งเดิมของการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รถโดยสารสาธารณะ เป็นต้น
 - ศึกษาโอกาสของ Start - up ในด้าน Travel - Tech และการขยายผู้ประกอบการให้เกิดท่องเที่ยวเชิงหลากหลาย
 - ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ในประเทศไทยในมุมมองของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ Local experience pain points และ Unmet needs
 - ศึกษาการลงทุนของเงินพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเงินในกิจกรรมต่าง ๆ

- ศึกษาช่องทางทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น ที่พัก เศรษฐกิจแบ่งปัน

(2) ด้านการดำเนินงานขององค์กรอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

- ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและ/หรืออำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานหลังโควิด-19

- การคิดค้นนวัตกรรมจากความจำเป็น และ/หรือนวัตกรรมการยับยั้งโรคระบาดที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรม เพื่อความต่อเนื่องทางธุรกิจหลังช่วงโควิด-19 สงบลง

- ศึกษาการปรับการดำเนินงานบริการใหม่เพื่อลดการสัมผัส เน้นความเป็นส่วนตัวสูง และเน้นคนเป็นศูนย์กลาง

- กลไกการตอบสนองและการฟื้นคืนของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว

- กรณีศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

(3) ด้านการดำเนินงานของภาครัฐ

- วิเคราะห์และถอดบทเรียนกลยุทธ์ของแหล่งท่องเที่ยวและผู้กำหนดนโยบาย เพื่อเปิดประเทศในการกระตุ้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวอีกครั้ง

- การศึกษาโอกาสและการกำหนดคุณค่าห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงหลากหลาย

- นโยบายและกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดสรร มาตรการการกระตุ้นประกอบ

เพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถอยู่รอดได้

(4) ด้านความเสี่ยง

- การศึกษาการตัดสินใจท่ามกลางความเสี่ยง การรับมือกับเหตุการณ์วิกฤตการณ์ให้มากขึ้นรวมถึงการรับรู้ความเสี่ยง (Risk perception) ทั้งในระดับปัจเจกและประเทศ

- การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความพร้อม และความเสี่ยงด้านอุปทานระดับจังหวัด เพื่อการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยว

- การศึกษาผลกระทบของความเสี่ยงจากความไม่สงบทางการเมืองต่อภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการความเสี่ยง

- สร้างตัวชี้วัดเพื่อติดตามทรัพยากรท่องเที่ยวหรือสร้างตัวชี้วัดเตือนภัย (Warning indicators)

(5) ด้านสังคม มีประเด็นวิจัยดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางสังคมต่อการท่องเที่ยวหลังโควิด-19

- กระบวนการเป็นเมือง (urbanization) การลดความเป็นเมือง (de-urbanization) การย้อนกลับไปเป็นเมือง (re-urbanization) หลังโควิด-19 ในเมืองท่องเที่ยว

- ระดับของการแตกแยกของประเด็นทางสังคม (ความไม่เท่าเทียมกันที่เพิ่มขึ้น ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ความร่วมมือหรือการเลือกปฏิบัติ เช่นในกรณีแรงงานข้ามชาติ)

- ศึกษาโควิด-19: ในฐานะปัจจัยหลักหรือตัวเร่งให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

- การเปลี่ยนแปลงด้านการย้ายถิ่น และผลกระทบต่อด้านแรงงานและทักษะในเมืองท่องเที่ยวหลังโควิด-19

- การออกแบบการเดินทางเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่สำหรับนักเดินทางอิสระหลังโควิด-19

(6) ด้านดีมานด์

- ขยายขอบเขตการรับรู้ Amazing Thailand ให้มีมิติของโลกดิจิทัลมากขึ้นเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่

- ปรับปรุง Brand (Refresh) หรือการประชาสัมพันธ์ที่สะท้อนการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ ยั่งยืน และเป็นธรรม

- การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว การประเมินคุณภาพและความพึงพอใจจุดหมายปลายทาง และผู้ให้บริการการท่องเที่ยวภายใต้เงื่อนไขโควิด-19

- ประเภทและกระบวนการเปลี่ยนแปลงจุดหมายปลายทางและนักท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังโควิด-19

- ปัจจัยขับเคลื่อน แรงจูงใจ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคโควิด-19

1.5) แผนงานที่ 5 การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

มีวัตถุประสงค์ให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการเรียนรู้และความปลอดภัยให้แก่ประชาชนและประชาชนไทยมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยว

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- ยกระดับคุณภาพชีวิตและสุขภาวะทั้งกายและใจของคนไทยจากการท่องเที่ยว
- มีระบบปฏิบัติการที่มี Protocol ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท่องเที่ยว
- ลดความเสี่ยงการท่องเที่ยวจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและโรคระบาด

ตัวชี้วัด:

- ดัชนีชี้วัดสุขภาวะและความปลอดภัยของจังหวัดที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการดีขึ้น
- มีระบบปฏิบัติการที่มี Protocol ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท่องเที่ยว
- นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาวะเพิ่มขึ้น

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ อาหารและโภชนาการ
- ความรู้ด้านการจัดการภัยพิบัติและการจัดการในภาวะฉุกเฉิน
- ความรู้ด้านระบาดวิทยา และการจัดการระบาดของโรคติดต่อ
- ความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุข
- ความรู้ด้านผังเมือง

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- ใช้เป็นนโยบายและมาตรการของรัฐ
- ประยุกต์ใช้ในภาคเอกชน/ ชุมชน
- ส่งเสริมกิจกรรมสุขภาพเชิงพาณิชย์ ส่งผลต่อสุขภาวะประชาชนในวงกว้าง

ประเด็นการศึกษา

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว ได้แก่

- การพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หลังโควิด-19
- ยกระดับย่าน street food ให้สวยงาม ถูกลักษณะและมาตรฐานความปลอดภัย พัฒนาพื้นที่สาธารณะในชุมชนเพื่อยกระดับสุขภาวะของชุมชนในเมืองท่องเที่ยว
- การพัฒนานวัตกรรม สินค้าและบริการด้านกีฬาไทยให้สู่เวทีโลกทั้งในโลกจริงและโลกเสมือน
- การพัฒนานวัตกรรมด้านสินค้าและบริการ และโมเดลธุรกิจใหม่ด้าน wellness
- พัฒนาเมืองหรือย่านท่องเที่ยวที่มีความชำนาญพิเศษเชิงสุขภาพหรือ wellness
- การพัฒนาแผนจัดการความเสี่ยงด้านภัยพิบัติด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด
- การศึกษาด้านการท่องเที่ยวเพื่อกายภาพบำบัด
- การศึกษาด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาวะทั้งกายใจของผู้พิการ

กลยุทธ์ที่ 2 Redistribute: ขยายและกระจายฐานการผลิตและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้หลากหลาย ทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้น

เศรษฐกิจท่องเที่ยวเชิงเดี่ยวที่ผ่านมาทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำจากการที่ฐานการผลิตกระจุกตัว และความไม่เป็นธรรมในการกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งในมิติระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ของประเทศ ต้นทุนดังกล่าวครอบคลุมทั้งต้นทุนและผลได้โดยตรงที่มีผลต่อการประกอบการท่องเที่ยวของเศรษฐกิจฐานราก กับต้นทุนภายนอก (External costs) ที่เกิดจากความแออัด มลพิษ และความเสื่อมโทรมด้านสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบในด้านสังคมและกับชุมชนดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวระดับเมือง

2.1) แผนงานที่ 6 BCG in Action เพื่อการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบและยั่งยืน

เป็นแผนที่เน้นการพัฒนาทั้งระดับพื้นที่และระดับผลิตภัณฑ์และบริการภายใต้ Model BCG

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- อนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพที่ใช้ในการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน
- พัฒนาเมืองย่าน/แหล่งท่องเที่ยวต้นแบบ BCG

- ปริมาณของเสียและคาร์บอนจากการท่องเที่ยวลดลง
- เมืองท่องเที่ยวหนาอยู่อย่างยั่งยืนมากขึ้น
- พัฒนาสินค้า บริการ (เช่น เส้นทางท่องเที่ยว) และองค์กร (เช่น โรงแรม สปา ชุมชน

ท่องเที่ยว ต้นแบบ BCG)

- กระจายอำนาจให้ชุมชนและท้องถิ่นสามารถจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด:

- แผนลดคาร์บอนภาคท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติ
- ปริมาณขยะในพื้นที่ปฏิบัติการลดลง
- ปริมาณขยะที่แยกเพื่อ recycle มากขึ้น
- จำนวนเครือข่ายวิจัยแยกขยะมากขึ้น
- แผนเมืองท่องเที่ยวยั่งยืนนำไปสู่การปฏิบัติ
- เกิดเมือง Neutral Carbon ต้นแบบ

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- Circular Technology
- Bio – base Technology
- Carbon reduction technology
- ดัชนี BCG แผนการลดคาร์บอนด้านการท่องเที่ยว
- การจัดการและบำบัดของเสียตามแนวทางของ BCG
- ความรู้ด้านการคลังท้องถิ่นและมาตรการการเงินการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม
- การลดคาร์บอน
- การวางผังเมือง ผังชุมชน ที่สอดคล้องกับแนวทางของ BCG

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- ใช้ประชาสัมพันธ์เชิงพาณิชย์
- ใช้เป็นเกณฑ์วัดความสามารถของภาคท่องเที่ยวต่อการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
- ให้เกณฑ์วัด Carrying capacity
- มีเกณฑ์ให้รางวัลเมืองท่องเที่ยวยั่งยืน

ประเด็นการศึกษา

ศึกษาวิจัยประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

(1) ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

- สร้างผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ที่ลดคาร์บอนและ carbon-neutral
- สร้างเส้นทางท่องเที่ยวและ Tourist Journey ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลด

คาร์บอน

(2) ด้านสิ่งแวดล้อม

- การปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

- กรณีศึกษาการดำเนินธุรกิจจะไปสู่แนวโน้มการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคม
- ศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมและทางออกตามแนวทาง BCG ในท้องถิ่นที่มีการท่องเที่ยว
- ศึกษาความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในทัศนคติของผู้บริโภค
- การใช้แนวทาง BCG ใน motor tourism
- การเปลี่ยนแปลงด้านภูมิอากาศโลกที่มีผลต่อการท่องเที่ยว
- ศึกษาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ภายใต้ข้อจำกัดของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นในภาคเหนือ)

(3) การวางแผนระดับชุมชน ย่าน และเมือง

- การศึกษาวิธีคิดเรื่อง carrying capacity ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ย่าน และเมือง
- การศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขปโภคระดับจังหวัด
- วางแผนตามแนวทาง BCG ระดับเมืองสำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง
- ศึกษาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- สร้าง อปท. ต้นแบบของการจัดการท่องเที่ยวตามแนวทาง BCG
- บูรณาการวางแผนเมืองระหว่างการอนุรักษ์เมืองเก่า เมืองอัจฉริยะและเมืองเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานแยกกันทำอย่างเป็นอิสระ

(4) ด้านผลกระทบ

- รูปแบบการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- การศึกษาผลกระทบของนโยบายท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) ต่อรายได้ประชากรและการจ้างงาน
- การวิจัยเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการท่องเที่ยวให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอุตสาหกรรม ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
- ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเก็งกำไรที่ดิน หรือการสูญเสียที่ดินของชุมชนท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- ศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อทรัพยากรและเศรษฐกิจท่องเที่ยว

2.2) แผนงานที่ 7 แผนงานนโยบายสาธารณะ การกระจายอำนาจ ธรรมาภิบาล และมาตรการทางการคลัง

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างควมมีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายของจุดมุ่งเห็น:

- มีการปรับปรุงกฎหมายให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- มีการกระจายอำนาจทั้งด้านการคลังและการปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวชี้วัด:

- จำนวนผลงานที่มี MOU กับหน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะเป็นผู้ใช้ประโยชน์
- จำนวนภาคีภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนสนับสนุนงานวิจัยทั้งในด้านการสมทบงบประมาณหรือการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูล

ความรู้ ประเด็น ววน. ที่ต้องการ:

- องค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และกฎหมายด้านนโยบายสาธารณะ

แนวทางการใช้ประโยชน์:

- ใช้วางนโยบายใหม่ระดับท้องถิ่น ระดับอุตสาหกรรมและระดับชาติ
- เกิดมาตรการ กลไก ที่จะปรับปรุงธรรมาภิบาลของรัฐ

ประเด็นการศึกษา

(1) ด้านนโยบายสาธารณะ

- ศึกษาผลกระทบของนโยบายกระจายอำนาจต่อการจัดการการท่องเที่ยว
- การศึกษาวิวัฒนาการด้านนโยบายสาธารณะด้านการท่องเที่ยวและการจัดการภาครัฐ
- การพัฒนาภาษีและค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรบนฐานเศรษฐกิจท่องเที่ยวสำหรับท้องถิ่น
- การวิเคราะห์รูปแบบการจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสมในการจัดการขยะจากการท่องเที่ยว
- ใช้มาตรการการคลัง เช่น ภาษีธรรมเนียมนำกับดูแล Overtourism
- ศึกษามาตรการประกันเพื่อชดเชยผู้ประกอบการจากผลกระทบจากความเสี่ยงภายนอก (Systemic risk) จากการท่องเที่ยว
- การศึกษาความมีประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณด้านการท่องเที่ยว
- การศึกษาผลกระทบของนโยบายมหภาคเช่น การเพิ่มวันหยุดด้านการท่องเที่ยวโดยใช้โมเดลดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium: CGE)
- ศึกษาการกระจาย มูลค่าการท่องเที่ยวภายในห่วงโซ่อุปทาน ต้นทุน-ผลได้ของการกระจายการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเศรษฐกิจฐานราก
- ศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวต่อชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- ผลกระทบเชิงสังคม โดยวิธี SROI เพื่อศึกษาผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชน
- ประเมินมูลค่าทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวเพื่อการลงทุนทางวัฒนธรรม
- รูปแบบการรั่วไหลและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน (leakages and linkages) โดยอาจมีการศึกษาทั้ง Value chain เพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยวที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

- การพัฒนาตัวชี้วัด หรือ ตัวบ่งชี้ความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน
 - การพัฒนาตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของชุมชนที่ดำเนินการท่องเที่ยว
 - การประเมินผลความคุ้มค่าการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งรูปแบบ Low carbon tourism, Community-based tourism ว่าเกิดประโยชน์ตามที่คาดหวังจริงหรือไม่
 - การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์
 - ศึกษาการใช้งบประมาณด้านวัฒนธรรม ประเพณี ของ อปท. ในการสร้าง event และ เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ตารางที่ 12.2 สรุปตัวแสดงเชิงกลยุทธ์หลัก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การพัฒนาบุคลากรและการลงทุน ในโครงสร้างสำหรับแต่ละแผนงาน

ตารางที่ 12.2 สรุป ตัวแสดงเชิงกลยุทธ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาบุคลากร ววน. สำหรับแต่ละแผนงาน

ชื่อแผนงาน	ตัวแสดงเชิงกลยุทธ์หลัก	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	การพัฒนาบุคลากร ววน.	การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ/คุณภาพ
กลยุทธ์ที่ 1 Restructure: การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย				
แผนงานที่ 1 แผนงานการเพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของเศรษฐกิจท่องเที่ยวไทย	ภาคีวิจัยอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิวิจัย ภาควิชาการ สถาบันการศึกษา นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยวไทย คนไทยทั่วไป	ผู้ประกอบการสมาคมผู้ประกอบการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงดิจิทัล	นักวิจัยเฉพาะทางด้านเกษตร อาหาร ดิจิทัล เทคโนโลยี วิศวกรรม อุตสาหกรรม เกษตร ศิลปะ นาฏศิลป์ สถาปัตยกรรม การบริหารจัดการและเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ผู้ออกแบบเนื้อหา Art work แอปพลิเคชัน software และ Animation	โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเพื่อการศึกษาเชิงทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
แผนงานที่ 2 การส่งเสริมนวัตกรรมและประสิทธิภาพด้านดิจิทัล และเทคโนโลยีอื่น ๆ ในการยกระดับการท่องเที่ยวทั้งระบบ	ภาคีวิจัยอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิวิจัย ผู้ออกแบบ software/ ผู้ออกแบบ contents ผู้ประกอบการภาคเอกชน วิสาหกิจชุมชน Travel Tech Start – up	นักท่องเที่ยว สมาคมผู้ประกอบการท่องเที่ยว คนไทยทั่วไป กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	ผู้ออกแบบแอปพลิเคชัน software Animation นักวิจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ผู้ออกแบบเนื้อหา Art work	การลงทุนใน Platformization/ digital and data infrastructure สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเมืองท่องเที่ยวให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารของทั้งภาครัฐและเอกชน

ตารางที่ 12.2 (ต่อ)

ชื่อแผนงาน	ตัวแสดงเชิงกลยุทธ์หลัก	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	การพัฒนาบุคลากร ววน.	การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ/คุณภาพ
แผนงานที่ 3 การยกระดับมาตรฐานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต	▪ ภาควิชาอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิวิจัย ▪ ภาควิชาการ สถาบันการศึกษา ▪ นักเรียน นักศึกษา ▪ นักท่องเที่ยวไทย ▪ คนไทยทั่วไป	▪ ผู้ประกอบการสมาคม ผู้ประกอบการ ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงศึกษาธิการ ▪ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงสาธารณสุข ▪ กระทรวงดิจิทัล	▪ นักวิจัยเฉพาะทางด้านเกษตร อาหาร ดิจิทัล เทคโนโลยี วิศวกรรม อุตสาหกรรม ▪ เกษตร ศิลปะ นาฏศิลป์ สถาปัตยกรรม การบริหารจัดการ และเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ▪ ผู้ออกแบบเนื้อหา Art work แอปพลิเคชัน software และ Animation	▪ โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เพื่อการศึกษาเชิงทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
แผนงานที่ 4 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เพื่อเศรษฐกิจท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังโควิด-19	▪ ภาควิชาอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิวิจัย ▪ ผู้ประกอบการใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่การผลิต ▪ สมาคม/ ชมรมด้านการท่องเที่ยว ▪ มัคคุเทศก์	▪ สมาคม/ ชมรมด้านการท่องเที่ยว ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงพาณิชย์	▪ นักวิจัยด้านทางด้านเกษตร อาหาร ดิจิทัลเทคโนโลยี วิศวกรรม และอุตสาหกรรม ▪ นักวิจัยด้านการบริหารจัดการและเศรษฐศาสตร์	▪ การลงทุนเพื่อโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว ▪ สนับสนุน Digital ecosystem พื้นฐาน ▪ ขยายการเข้าถึงระบบ Internet

ตารางที่ 12.2 (ต่อ)

ชื่อแผนงาน	ตัวแสดงเชิงกลยุทธ์หลัก	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	การพัฒนาบุคลากร ววน.	การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ/คุณภาพ
แผนงานที่ 5 การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	▪ ภาควิชาอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิวิจัย ▪ นักวิจัยสาขาสุขภาพ/วิศวกรรมความปลอดภัย ▪ โรงพยาบาลประจำท้องถิ่น/โรงพยาบาลเอกชน ▪ อปท.	▪ นักท่องเที่ยว ▪ ประชาชนทั่วไป ▪ โรงพยาบาล ▪ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัย	▪ นักวิจัยเฉพาะทางด้าน ▪ ผู้ออกแบบเนื้อหา Art work แอปพลิเคชัน software และ Animatiom	▪ โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและติดตามตัวนักท่องเที่ยว
กลยุทธ์ที่ 2 Redistribute: ขยายและกระจายฐานการผลิตและมูลค่าจากการท่องเที่ยวให้หลากหลายและเป็นธรรมมากขึ้น				
แผนงานที่ 6 BCG in Action เพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนและเป็นธรรม	▪ ภาควิชาอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา มูลนิธิวิจัย ▪ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่การผลิต ▪ สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ▪ มัคคุเทศก์ ▪ ประชาคมเมือง ชุมชน	▪ สมาคมผู้ประกอบการท่องเที่ยว ▪ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ คนไทยในเมืองท่องเที่ยว	▪ นักวิจัยเฉพาะทางด้านเกษตร อาหาร ดิจิทัล เทคโนโลยี วิศวกรรม สิ่งแวดล้อม และอุตสาหกรรมเกษตร ▪ นักวิจัยด้านการบริหารจัดการและเศรษฐศาสตร์	▪ การลงทุนในระบบจัดการขยะที่เหมาะสมของ อปท.
แผนงานที่ 7 แผนงานนโยบายสาธารณะ การกระจายอำนาจ ธรรมนูญ มาภิบาล และมาตรการทางการคลัง	▪ ภาคเอกชน ▪ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ▪ ภาควิชาการ สถาบันการศึกษา	▪ ผู้ประกอบการ ▪ กระทรวงมหาดไทย ▪ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	▪ นักวิชาการด้านนโยบายสาธารณะ ▪ ผู้บริหาร อปท.	▪ การลงทุนด้านฐานข้อมูล Big data

ตารางที่ 12.2 (ต่อ)

ชื่อแผนงาน	ตัวแสดงเชิงกลยุทธ์หลัก	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	การพัฒนาบุคลากร ววน.	การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ/คุณภาพ
		▪ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ▪ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ▪ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ▪ กระทรวงวัฒนธรรม ▪ กระทรวงสาธารณสุข		

12.6 การออกแบบแผนงานท่องเที่ยว

12.6.1 แผนงานท่องเที่ยวไทย 4.0

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยคือภาคการท่องเที่ยวได้กลายเป็นภาคเศรษฐกิจที่เป็นเสาหลักของประเทศ มีสัดส่วนถึงเกือบ 1 ใน 5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ มูลค่าเพิ่มของภาคท่องเที่ยวสูงกว่ามูลค่าเพิ่มของภาคเกษตรและการจ้างงานของภาคท่องเที่ยวก็สูงกว่าการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรม ส่วนดุลชำระเงินของการท่องเที่ยวก็สูงกว่าดุลการค้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ทศวรรษที่ผ่านมาจึงนับว่าเป็นยุคทองของภาคการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลกและของไทย มีแนวโน้มที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งเกิดและหลังการระบาดของโควิด-19 แนวโน้มสำคัญสำคัญของโลกที่ชัดเจนและต่อเนื่องมา และแม้แต่จนกระทั่งหลังโควิด-19 ได้แก่ 1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจะแสวงหาธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อมสุขภาพ ความปลอดภัยและประสบการณ์มากขึ้น 2) เทคโนโลยีดิจิทัลจะมีบทบาทมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการผลักดันให้เกิดสังคมไร้เงินสด สังคมรักสบายและสังคมแบ่งปัน 3) จีนจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักด้านการท่องเที่ยวโลกทั้งในจำนวนนักท่องเที่ยวและการสร้างเส้นทางรถไฟสายใหม่จากเอเชียอาคเนย์ไปสู่ยุโรป

ในขณะเดียวกันแนวโน้มของการท่องเที่ยวในประเทศไทยก็มีปัญหาเชิงโครงสร้าง อันได้แก่ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ทรัพยากรธรรมชาติฟื้นคืนมาเป็นประจักษ์พยานว่าประเทศไทยได้ใช้ธรรมชาติเกินกว่าขีดความสามารถรองรับ 2) เกิดความเหลื่อมล้ำจากรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งกระจุกอยู่ไม่กี่จังหวัด และพึ่งพานักท่องเที่ยวจีนชาติเดียวถึงประมาณร้อยละ 20-25 ของรายได้ทั้งหมด 3) เศรษฐกิจฐานรากยังมีบทบาทน้อยที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตและจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว 4) ขาดการจัดการและรักษามาตรฐาน ความปลอดภัยทั้งในเรื่องสุขภาพชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ประเทศไทยต้องตั้งหลักใหม่ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ทั้งในช่วงที่มี โควิด-19 และหลังจากที่โควิด-19 สงบลงเพื่อแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาแล้วและรองรับแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้น โดยใช้ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

- 1.1) ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และเพื่อฟื้นฟูอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังโควิด-19
- 1.2) ยุทธศาสตร์การเพิ่มคุณค่าจากเศรษฐกิจท่องเที่ยวและเศรษฐกิจฐานรากโดยการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์และภูมิปัญญาไทยอย่างสร้างสรรค์
- 1.3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมนวัตกรรมด้านดิจิทัล และเทคโนโลยีอื่น ๆ ในการยกระดับการท่องเที่ยวทั้งระบบ
- 1.4) ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 1.5) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

1.6) ยุทธศาสตร์การใช้การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของคนไทย

12.6.2 วัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบ

แผนงานนี้มีวัตถุประสงค์

- 1) สร้างองค์ความรู้และการขับเคลื่อนองค์ความรู้เพื่อ
 - 1.1) ยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของคนไทยผ่านงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและมั่นคง
 - 1.2) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดและส่งต่อทรัพยากรท่องเที่ยวให้กับลูกหลานได้อย่างยั่งยืน
 - 1.3) ส่งเสริมและอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่น
 - 1.4) ให้การท่องเที่ยวเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทย
- 2) สร้างและยกระดับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกและความต้องการของอุตสาหกรรม
- 3) สร้างโมเดลต้นแบบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยทั้งในระดับผู้ประกอบการ ระดับพื้นที่ทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ
- 4) ส่งเสริมการบูรณาการข้ามศาสตร์และสาขาเพื่อให้เกิดความรู้เชิงระบบที่นำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 5) สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนานาชาติเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งประเทศไทยจัดเป็นประเทศแนวหน้าประเทศหนึ่งของโลก
- 6) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของคนไทย

12.6.3 เป้าประสงค์ของการวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบ

สังคมเกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบจากการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่แข่งขันได้ สามารถสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและอัตลักษณ์ไทยให้ยั่งยืน

12.6.4 ผลผลิตของการวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบ

สมมติฐาน ทุนวิจัย 100 ล้านบาทต่อปี 300 ล้านบาท 3 ปี

- 1) ตัวชี้วัด
 - 1.1) จำนวนผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการบูรณาการด้านท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 100 รายการใน 3 ปี และในจำนวนนี้เป็นงานบูรณาการข้ามสาขาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30
 - 1.2) จำนวนผู้ติดตามผลงานวิจัยผ่านเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ไม่ต่ำกว่า 300,000 คน ใน 3 ปี
 - 1.3) จำนวนนักวิจัยรุ่นใหม่ในงานวิจัยบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 100 คนใน 3 ปี

1.4) จำนวนผู้ร่วมขับเคลื่อนในโซเชียลมีเดียที่เป็นพลังบวกไม่ต่ำกว่า 70,000 คน (กด Like กด Share) ใน 3 ปี

1.5) จำนวนข้อเสนอนโยบายสาธารณะไม่ต่ำกว่า 15 รายการ และที่ถูกผลักดันเข้าสู่กระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะที่ดี ไม่ต่ำกว่า 5 นโยบายใน 3 ปี

1.6) จำนวนโมเดลต้นแบบของสินค้าและบริการ ไม่ต่ำกว่า 30 รายการใน 3 ปี

1.7) จำนวน Platform ดิจิทัลหรือดิจิทัลโมเดลต้นแบบ จำนวน 9 รายการใน 3 ปี

1.8) เกิดโมเดลชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งสร้างและจัดการความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของประเทศไทย ทั้งยังเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ให้สามารถถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และแนวทางสร้างพลเมืองจิตอาสาท่องเที่ยวจำนวน 30 รายการ ใน 3 ปี

1.9) เกิดข้อเสนอแนะด้านนโยบายสาธารณะที่ดีให้กับสังคม ไม่ต่ำกว่า 15 รายการใน 3 ปี

1.10) เกิดสื่อนโยบายสาธารณะที่ดีที่เผยแพร่ ไม่ต่ำกว่า 60 รายการ ใน 3 ปี และเวทีสาธารณะเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นโยบายสาธารณะที่ดี ระหว่างภาคีต่าง ๆ เช่น ภาคราชการ ภาคเอกชน จำนวน 5 ครั้ง และสัมมนาออนไลน์ จำนวน 15 ครั้งใน 3 ปี

1.11) เกิดโมเดลต้นแบบที่เป็นแพลตฟอร์มดิจิทัล 9 โมเดลใน 3 ปี

1.12) เกิด Media Value รวมไม่ต่ำกว่า 53 ล้านบาท ใน 3 ปี

2) ผลลัพธ์

2.1) เกิดการบูรณาการผลงานข้ามศาสตร์ เกิดวิชาใหม่ ๆ เช่น ด้าน Gastronomy

2.2) เกิดการขยายตัวของเครือข่ายนักวิจัยที่เข้าเยี่ยมและรับรู้ข้อมูลจากเครือข่ายวิจัยท่องเที่ยว 4.0 ผ่านระบบการสื่อสารออนไลน์

2.3) เกิดกลไกการมีส่วนร่วมกับภาคเอกชน และสื่อต่าง ๆ ที่สนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลด้านการท่องเที่ยว

2.4) เกิดเวทีสาธารณะ สื่อโซเชียลมีเดียพลังบวก ซึ่งเป็นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืน

2.5) เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้นำร่องโดย ภาครัฐ เอกชน และชุมชนเศรษฐกิจฐานราก ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของงานวิจัยใน 3 ปี

3) ผลกระทบ

3.1) พัฒนารายได้เศรษฐกิจฐานรากที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

3.2) เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภาคท่องเที่ยว สร้างความสัมฤทธิ์ผลด้านธรรมาภิบาล จากการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ มาตรการ ตลอดจน การปฏิรูปกลไกบริหารจัดการของรัฐ

3.3) Key drivers² ในภาคราชการนำผลวิจัยไปใช้เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศไทย 4.0 ก้าวข้ามความยากจนและความไม่เสมอภาคสู่สังคมอยู่ดีมีสุขและยั่งยืน พร้อมรับสถานการณ์ที่ผันผวนอันเกิดจากปัจจัยภายนอก

3.4) Travel and Tourism Competitiveness Index (TTCI) ภายใน 3 ปี มีเป้าหมายเพิ่มลำดับขึ้นเป็นลำดับที่ 25 คือ เพิ่มขึ้น 6 ลำดับ หรือมีค่าคะแนนขยับขึ้นไม่ต่ำกว่า.....

12.6.5 กรอบแนวคิด แผนงาน

แผนงานนี้เป็นแผนงานที่สนับสนุนการวิจัยเชิงระบบเพื่อให้พลวัตของการขับเคลื่อนปัจจัยต่าง ๆ ไปในทิศทางที่สนับสนุนและเกื้อหนุนกันไม่เกิดช่องว่างในจุดใดจุดหนึ่ง รูปที่ 12.1 แสดงถึงความเชื่อมโยงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการท่องเที่ยว ซึ่งมาจากผลการวิเคราะห์เชิงระบบของโครงการนี้ ส่วนรูปที่ 12.2 แสดงถึงกลุ่มหรือระบบย่อยของการท่องเที่ยว

จะเห็นได้ว่างานวิจัยเท่าที่ผ่านมาจนปัจจุบันมักจะเป็นงานแยกเป็นส่วน ๆ (Fragmented) และจะเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ยังไม่ได้ให้ความสนใจกับปัจจัยโดยรอบซึ่งก็มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องไปกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว

รูปที่ 12.3 แสดงถึงช่องว่างในการวิจัยอันเกิดมาจากการทบทวนวรรณกรรม ในบทที่ 4 หน้าที่มีเจดสีแสดงว่าเป็นกลุ่มงานวิจัยที่มีงานวิจัยจำนวนน้อยหรือไม่ค่อยมีเลยซึ่งกลุ่มนี้ ได้แก่

- 4) การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมก่อนการเดินทางของนักท่องเที่ยว
 - 4.1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของบุคลิกลักษณะ แรงดึงดูดใจ ราคาและการส่งเสริมการขายความเพียงพอของข้อมูลสำหรับบุคลิกลักษณะต่าง ๆ
 - 4.2) ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตท่องเที่ยว เวลาและระยะทางในการตัดสินใจซื้อสินค้าท่องเที่ยว
 - 4.3) อุปสงค์และอุปทานด้านการเดินทางในระดับพื้นที่เช่น เมืองเล็ก เมืองรอง จะทำให้สามารถตัดสินใจซื้อสินค้าท่องเที่ยวได้
- 5) การศึกษาในช่วงเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยว
 - 5.1) การพัฒนาด้านการบิน
 - 5.2) การลงทุนของรัฐและเอกชนในด้านของการเดินทางที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว
 - 5.3) การลงทุนของรัฐในสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
 - 5.4) อุปสงค์แยกตามกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและบริการและ อุปทานและการลงทุนในกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการรวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้พลังงาน

² ภาคีราชการประกอบด้วย กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เทคโนโลยี กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงต่างประเทศ และกระทรวงวัฒนธรรม และศูนย์คุณธรรม

- 6) การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบ
 - 6.1) ผลกระทบต่อทักษะและโอกาสในการจ้างงาน
 - 6.2) ผลกระทบต่อราคาของอสังหาริมทรัพย์และ
 - 6.3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการท่องเที่ยวเช่นขยะ การจราจรติดขัดมลพิษต่าง ๆ
 - 6.4) ความขัดแย้งในสังคมอันเกิดจากการท่องเที่ยว
 - 6.5) ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและต้นทุนการครองชีพของคนในท้องถิ่น

12.6.6 ขอบเขตการวิจัย (Scoping)

ภาพรวมของระบบท่องเที่ยวในเศรษฐกิจสังคมเช่นรูปที่เสนอข้างต้นถือว่าได้ระบุขอบเขตของวิจัยว่าเป็นกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ซึ่งหมายความว่างานวิจัยท่องเที่ยวเชิงระบบจะต้องเป็นการบูรณาการข้ามศาสตร์มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นหรือในขั้นต้นอาจจะสามารถระบุขอบเขตให้ชัดเจนมากขึ้น หรือแคบลงได้เช่นในเรื่องผลกระทบต่อการผลกระทบที่เป็นผลกระทบโดยตรง ก่อนที่จะขยายไปถึงผลกระทบโดยอ้อมหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในระยะยาวในภายหลัง หรือในการศึกษาด้านการลงทุนสาธารณะก็อาจจะเน้นพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวมีความต้องการก่อน โดยกำหนดตามลำดับความสำคัญ

แผนงานนี้เสนอให้ใช้ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัดต่างๆ มาเลือกประเด็นวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาในพื้นที่ที่เหมาะสม

1.1) จังหวัดที่มีศักยภาพสูงแล้วและมีการใช้ต้นทุนธรรมชาติและทรัพยากรในพื้นที่เต็มที่แล้ว ยังไม่จำเป็นต้องศึกษาด้านอุปสงค์และการตลาดเพิ่มเติมมากนักยกเว้นในกรณีของการลงลึกด้านตลาดพิเศษ (niche market) ได้แก่

- จังหวัดที่ติดทะเลได้แก่ ภูเก็ต ชลบุรี เพชรบุรี พังงา สตูล และระนอง
- จังหวัดที่ไม่ติดทะเลได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น เพชรบูรณ์ นครปฐม บึงกาฬ กาญจนบุรี สระบุรี หนองคาย และอุทัยธานี

1.2) จังหวัดที่มีศักยภาพสูงแต่ยังใช้ทรัพยากรในพื้นที่ไม่เต็มที่ใช้หรือยังใช้ทรัพยากรการจัดการไม่มีประสิทธิภาพสูงจังหวัดเหล่านี้ เช่น กระบี่ สงขลา นครศรีธรรมราช น่าน และเลย เป็นต้น

12.6.7 คำนิยาม

1) การท่องเที่ยวเชิงระบบ

ระบบท่องเที่ยว (tourism system) คือชุดขององค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างซับซ้อน และมีการจัดการให้เป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในด้านอุปสงค์ อุปทาน และสถาบัน

องค์ประกอบด้านอุปสงค์เน้นไปที่การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านพฤติกรรม ความชอบ แรงจูงใจและการตัดสินใจเดินทาง ส่วนด้านอุปทานเกี่ยวข้องกับการให้บริการนักท่องเที่ยว ทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมและบริการสนับสนุนการท่องเที่ยว รวมถึงกระบวนการ

สื่อสาร การให้ข้อมูล และการตลาดเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สำหรับสถาบัน (institutions) ด้านการท่องเที่ยวหมายถึงกฎกติกาที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักท่องเที่ยวในฝ่ายอุปสงค์ ผู้ประกอบการในฝ่ายอุปทาน รวมถึงองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์กับอุปทานส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายเชิงพื้นที่จากพื้นที่ภูมิสำเนาของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่จุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดผลกระทบ ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบในพื้นที่จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะส่งผลย้อนกลับ (feedback) ที่มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวเป็นวงจรอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและมีพลวัต (dynamics) ทำให้เกิดการปรับตัวและจัดระเบียบใหม่ (self-organization) ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปภายในระบบ และอาจนำไปสู่การเกิดรูปแบบพฤติกรรมและผลลัพธ์ของระบบที่ไม่คาดคิดมาก่อนและไม่สามารถคาดเดาได้โดยง่าย

2) นโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะคือทิศทางและแนวทางการดำเนินงานของรัฐซึ่งอยู่ในรูปของนโยบายกฎหมาย มาตรการ หรือกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายสาธารณะมีหลายประเภท คือ

2.1) กฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ ฯลฯ

2.2) แผนบริหารจัดการ เช่น ยุทธศาสตร์ แผน คู่มือนโยบาย มาตรฐานระบบปฏิบัติการ ระบบงาน ฯลฯ

2.3) กฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ เช่น มติ ครม. กติกาการบริหาร ข้อกำหนดระเบียบข้อบังคับระดับกระทรวง ฯลฯ

2.4) กฎหมายและข้อกำหนดด้านการคลัง เช่น กฎหมายและข้อกำหนดของงบประมาณรายปี ฯลฯ

2.5) วิธีการและแนวทางในกระบวนการยุติธรรม เช่น วิธีพิจารณาคดีของศาล ฯลฯ

12.7 กลุ่มการศึกษาด้านการท่องเที่ยว

12.7.1 กลุ่มที่ 1 การท่องเที่ยวดิจิทัล

แพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นโมเดลทางธุรกิจใหม่ที่ขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีดิจิทัลเชื่อมโยงผู้มีส่วนรวมซึ่งอาจจะเป็นผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้บริโภคผู้ให้และแสวงหาข้อมูลให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้และยังสามารถสร้างธุรกรรมเกิดมูลค่าแลกเปลี่ยนกันได้ ข้อได้เปรียบของแพลตฟอร์มคือสามารถรองรับผู้เข้ามาใช้จำนวนมาก รวมทั้งรองรับเครือข่ายขนาดใหญ่ทำให้ผู้ใช้งานได้สามารถเข้าถึงทรัพยากรและสินค้าได้อย่างรวดเร็ว

นักท่องเที่ยวยุคใหม่พึ่งพาการใช้แพลตฟอร์มมากตั้งแต่ซื้อตั๋วเรือบิน จองโรงแรม เรียกรถแท็กซี่ หาร้านอาหาร จ่ายเงินเพื่อรับบริการและซื้อของที่ระลึก เป็นต้น นักท่องเที่ยวจึงใช้ชีวิตอยู่บนแพลตฟอร์มของเงินเกือบตลอดเวลาทั้งที่ชีวิตทางกายภาพอยู่ในประเทศอื่น

แนวโน้มสำคัญที่จะเกิดขึ้นหลังโควิด-19 ก็คือเศรษฐกิจแพลตฟอร์มจะสำคัญยิ่งขึ้น สังคมไร้เงินสดจะเดินหน้าเต็มตัว แต่แพลตฟอร์มที่คนไทยใช้อยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ก็เป็นแพลตฟอร์มของต่างชาติหรือจะเป็นของบริษัทไทยก็แต่เพียงในนามยกเว้นแพลตฟอร์มของธนาคาร สำหรับภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยวเคยมีบริษัทเอกชนพยายามทำแพลตฟอร์มเพื่อที่ให้ข้อมูลระดับจังหวัดและให้มีการทำธุรกรรมกันบนแพลตฟอร์มนั้นได้แต่ก็ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเพราะไม่สามารถที่จะสร้างการมีส่วนร่วมหรือเชิญให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวหรือแม้แต่คนไทยด้วยกันเข้ามาใช้แพลตฟอร์มนั้นได้

- ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการใช้ Social Media เพื่อสร้างเส้นทาง หรือผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวแบบใหม่
- ศึกษา Digital Literacy และศักยภาพของผู้ประกอบการ และชุมชนท่องเที่ยว
- ศึกษาสถานภาพและความเป็นไปได้ของ Travel Tech: Start-up
- พัฒนา Digital marketing และ Application ต้นแบบเพื่อสนับสนุนกลุ่มเฉพาะ
- ศึกษาและประยุกต์ใช้ AV, MV, AR และ Metaverse มาใช้ในการประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- พัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับเศรษฐกิจท่องเที่ยวฐานราก
- การศึกษาผลกระทบของดิจิทัลเทคโนโลยีต่อภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยว

12.7.2 กลุ่มที่ 2 นโยบายสาธารณะ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบและต้นทุนของการท่องเที่ยวทั้งในและด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบ

ตัวอย่างหัวข้อการวิจัยในด้านนี้ ได้แก่

- 1) กลุ่มศึกษาเชิงระบบของผลกระทบโควิด-19
 - 1.1) ด้านสังคม มีประเด็นวิจัยดังนี้
 - โควิด-19 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางสังคมระหว่างการมุ่งความร่วมมือในประโยชน์สาธารณะส่วนรวม
 - กระบวนการเป็นเมือง (urbanization) การลดความเป็นเมือง (de-urbanization) การย้อนกลับไปเป็นเมือง (re-urbanization) หลังโควิด-19 ในเมืองท่องเที่ยว
 - ระดับของการแตกแยกของประเด็นทางสังคม (ความไม่เท่าเทียมกันที่เพิ่มขึ้น สงครามทางวัฒนธรรม ความร่วมมือหรือการเลือกปฏิบัติ)
 - โควิด-19 จะเป็นตัวหักล้างหรือตัวเร่งให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
 - การเปลี่ยนแปลงด้านการย้ายถิ่น
 - 1.2) ด้านเทคโนโลยี
 - การพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลังโควิด-19
 - การตอบสนองต่อโควิด-19 จะนำไปสู่การตื่นตัวด้านสุขภาพที่ใช้เทคโนโลยี

1.3) ด้านเศรษฐกิจ

- บทบาทของรัฐและภาคเอกชนทางเศรษฐกิจในอนาคต
- การฟื้นตัวของตลาดแรงงาน การจ้างงาน และการว่างงาน
- โควิด-19 จะเร่งความเร็วหรือถอยกลับของการกระจุกตัวหรือการผูกขาด
- เศรษฐกิจท่องเที่ยวหลังโควิด-19 โลกาภิวัตน์อีกครั้ง (re-globalize) หรือ

ท้องถิ่นภิวัตน์ (re-localize)

1.4) ด้านสิ่งแวดล้อม

- การปรับโครงสร้างไปสู่ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม
- การดำเนินธุรกิจจะไปสู่แนวโน้มความรับผิดชอบต่อสังคม
- ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในทัศนคติของผู้บริโภค
- บทบาทของน้ำมันจะมีผลกระทบต่อการเดินทางและ motor tourism
- การเปลี่ยนแปลงด้านธรรมชาติภูมิอากาศ ภูมิรัฐศาสตร์ และการพัฒนาระหว่าง

ประเทศที่มีผลต่อการท่องเที่ยว

1.5) ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

▪ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ติดตามนักท่องเที่ยว เช่น การใช้แอปพลิเคชัน การติดตาม และระบบเฝ้าระวังอื่น ๆ

- การออกแบบการเดินทางเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่สำหรับนักเดินทางอิสระ
- การออกแบบและจริยธรรมของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ

ท่องเที่ยว

▪ การตัดสินใจของนักท่องเที่ยว การประเมินคุณภาพและความพึงพอใจ จุดหมายปลายทาง และผู้ให้บริการการท่องเที่ยวภายใต้เงื่อนไขโควิด-19

- ปัจจัยขับเคลื่อน แรงจูงใจ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวยุคโควิด-19
- การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

1.6) ด้านการดำเนินงานขององค์กรอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

▪ การคิดค้นนวัตกรรมจากความจำเป็น และ/หรือการยับยั้งนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรม เพื่อความต่อเนื่องทางธุรกิจและการหยุดในช่วงโควิด-19

▪ ประเภทและกระบวนการเปลี่ยนแปลงจุดหมายปลายทางและนักท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

▪ ปัจจัยยับยั้งและ/หรืออำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานหลังโควิด-19

▪ การปรับการดำเนินงานบริการใหม่เพื่อลดการสัมผัส เป็นส่วนตัวสูง และเน้นคนเป็นศูนย์กลาง

▪ วัตถุประสงค์และขอบเขตของกลยุทธ์การตอบสนองและการฟื้นคืนของผู้ประกอบการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว

- ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

1.7) ด้านการดำเนินงานของภาครัฐ

▪ กลยุทธ์ของแหล่งท่องเที่ยวและผู้กำหนดนโยบาย เพื่อเปิดประเทศในการกระตุ้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวอีกครั้ง

- การกำหนดคุณค่าห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

▪ นโยบายและกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดสรร การอุดหนุนบริษัทระดับชาติ เพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถอยู่รอดได้

2) ด้านผลกระทบ

- การศึกษาผลกระทบของนโยบายท่องเที่ยวสีเขียว (Green tourism) ต่อรายได้ประชากรและการจ้างงาน

- การวิจัยเพื่อปรับปรุงหลักสูตรการท่องเที่ยวให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอุตสาหกรรม ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว

- ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการกึ่งกำไรที่ดิน หรือการสูญเสียที่ดินของชุมชนท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- ศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อการท่องเที่ยว

3) ด้านความเสี่ยง

- การศึกษาการลงทุนของธุรกิจจีนในภาคท่องเที่ยวของไทยเพื่อหาแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และได้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม

- ศึกษาการตัดสินใจท่ามกลางความเสี่ยง การรับมือกับเหตุการณ์วิกฤตการณ์ให้มากขึ้นรวมถึงการรับรู้ความเสี่ยง (Risk perception) ทั้งในระดับปัจเจกและประเทศ

- การประเมินผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก เพราะมีความเชื่อว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นกลไกที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ด้านเกษตรกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยด้านนี้จะเป็นข้อมูลสนับสนุนการวางแผนการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

- การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความพร้อม และความเสี่ยงด้านอุปทานระดับจังหวัด เพื่อการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิผล โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยว

- การศึกษาผลกระทบของความเสี่ยงจากความไม่สงบทางการเมืองต่อภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการความเสี่ยง

- สร้างตัวชี้วัดเพื่อติดตามทรัพยากรท่องเที่ยวหรือสร้างตัวชี้วัดเตือนภัย (Warning indicators)

- ผลกระทบของการเพิ่มวันหยุดด้านการท่องเที่ยวโดยใช้โมเดลดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium: CGE)

4) ด้านมาตรการเงินและการคลัง

- การศึกษาวิวัฒนาการด้านนโยบายสาธารณะด้านการท่องเที่ยวและการจัดการภาครัฐ
- การพัฒนาภาษีและค่าธรรมเนียมการใช้ทรัพยากรบนฐานเศรษฐกิจท่องเที่ยวสำหรับท้องถิ่น
- การวิเคราะห์รูปแบบการจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสมในการจัดการขยะจากการท่องเที่ยว
- ใช้มาตรการการคลัง เช่น ภาษีธรรมเนียมมากำกับดูแล Overtourism
- ศึกษามาตรการประกันเพื่อชดเชยผู้ประกอบการจากผลกระทบจากความเสียหายนอก (Systemic risk) จากการท่องเที่ยว
- การศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น และการกระจายรายได้ อันเกิดจากงานเทศกาลที่จัดโดยรัฐส่วนกลาง และงานเทศกาลที่จัดโดยท้องถิ่น
- การศึกษาความมีประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณด้านการท่องเที่ยว

12.7.3 กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมขีดความสามารถของอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ

ศึกษาเพื่อให้เข้าใจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเชิงลึก แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ ดังนี้คือ

1) ด้านซัพพลาย

- การศึกษา Labor Productivity ตลอด Supply Chain ของการท่องเที่ยว
- การศึกษาปัญหาแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- การศึกษาผลกระทบต่อแรงงานจากการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะ
- การศึกษาอุปสงค์ อุปทานและผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวสำหรับตลาดเฉพาะ เช่น ค่ายมวย กอล์ฟ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เป็นต้น
- ศึกษาผลของเศรษฐกิจแบ่งปัน (sharing economy) ต่ออุตสาหกรรมดั้งเดิมของการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รถโดยสารสาธารณะ เป็นต้น
- ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ในประเทศไทยในมุมมองของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ Local experience pain points และ Unmet needs
- ศึกษาการลงทุนของเงินพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจีนในกิจกรรมต่าง ๆ
- ศึกษาช่องทางไหวทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น ที่พัก เศรษฐกิจแบ่งปัน

2) ด้านดีมานด์

- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการท่องเที่ยวและ Lifestyle ของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจีน
- การศึกษา Risk Perception ของนักท่องเที่ยวแยกรายประเทศ และความสนใจ
- การศึกษาค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยสำหรับตลาดต่าง ๆ เช่น ดูนาน ทัศนศึกษา ประชุม เป็นต้น

- การวิเคราะห์พฤติกรรมและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของคนไทยรุ่นใหม่คือ กลุ่ม GenY ที่ใช้โทรศัพท์มือถือถือในการหาข้อมูล

- การศึกษาพฤติกรรมท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุตอนต้น

3) กลุ่มงานวิจัยด้านตลาด

- Rebrand บางจังหวัด (เช่น ระยอง ชลบุรี) บางส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหรือบางพื้นที่ให้เป็น Medical Hub อย่างแท้จริง

- การศึกษาวิจัยด้านอุปสงค์ควรให้ความสำคัญมากขึ้นกับการศึกษาตามกลุ่ม เช่น ตาม Life style ตาม Generation

- การศึกษาตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยและประเทศอาเซียน

4) ด้านฐานข้อมูล

- ควรมีการบูรณาการฐานข้อมูลที่มีอยู่ของทะเลสาบข้อมูล (Data lake) ด้านการท่องเที่ยวไทย

- ส่งเสริมให้มีการใช้ข้อมูลจากโซเชียลมีเดียในการศึกษาวิจัยมากขึ้น

12.7.4 กลุ่มที่ 4 พัฒนาโดยใช้พื้นที่และชุมชนเป็นตัวตั้ง

ศึกษาวิจัยประเด็นต่าง ๆ ในระดับชุมชน เมืองเล็ก เช่น

- การศึกษาศักยภาพของชุมชนร่วมกับผู้ประกอบการในการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนนำเสนออัตลักษณ์ของท้องถิ่น และผู้ประกอบการก็สามารถนำไปขายให้นักท่องเที่ยวได้

- ต้นทุน-ผลได้ของการกระจายการท่องเที่ยวโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเศรษฐกิจฐานราก

- ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวต่อชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- ผลกระทบเชิงสังคม โดยวิธี SROI เพื่อศึกษาผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชน

- แนวทางเพิ่มรายได้ การบริหาร และความสามารถในการต้อนรับของชุมชนท้องถิ่น

- ประเมินมูลค่าทางด้านวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวเพื่อการลงทุน

- รูปแบบการรั่วไหลและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน (leakages and linkages) โดยอาจมีการศึกษาทั้ง Value chain เพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยวที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน

- การพัฒนาตัวชี้วัด หรือ ตัวบ่งชี้ความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน และการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน

- การพัฒนาตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของชุมชนที่ดำเนินการท่องเที่ยว

- การประเมินผลความคุ้มค่าการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งรูปแบบ Low carbon tourism, Community-based tourism ว่าเกิดประโยชน์ตามที่คาดหวังจริงหรือไม่

12.7.5 กลุ่มที่ 5 การวางแผนระดับชุมชน ย่าน และเมือง

- การศึกษาวิธีคิดเรื่อง carrying capacity ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ย่าน และเมือง
- การศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขปโภคระดับจังหวัด
- วางแผนระดับเมืองสำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดเมืองท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง
- สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับเมืองท่องเที่ยวให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร
- บูรณาการวางแผนเมืองระหว่างการอนุรักษ์เมืองเก่า เมืองอัจฉริยะและเมืองเพื่อการ

ท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานแยกกันทำอย่างเป็นอิสระ